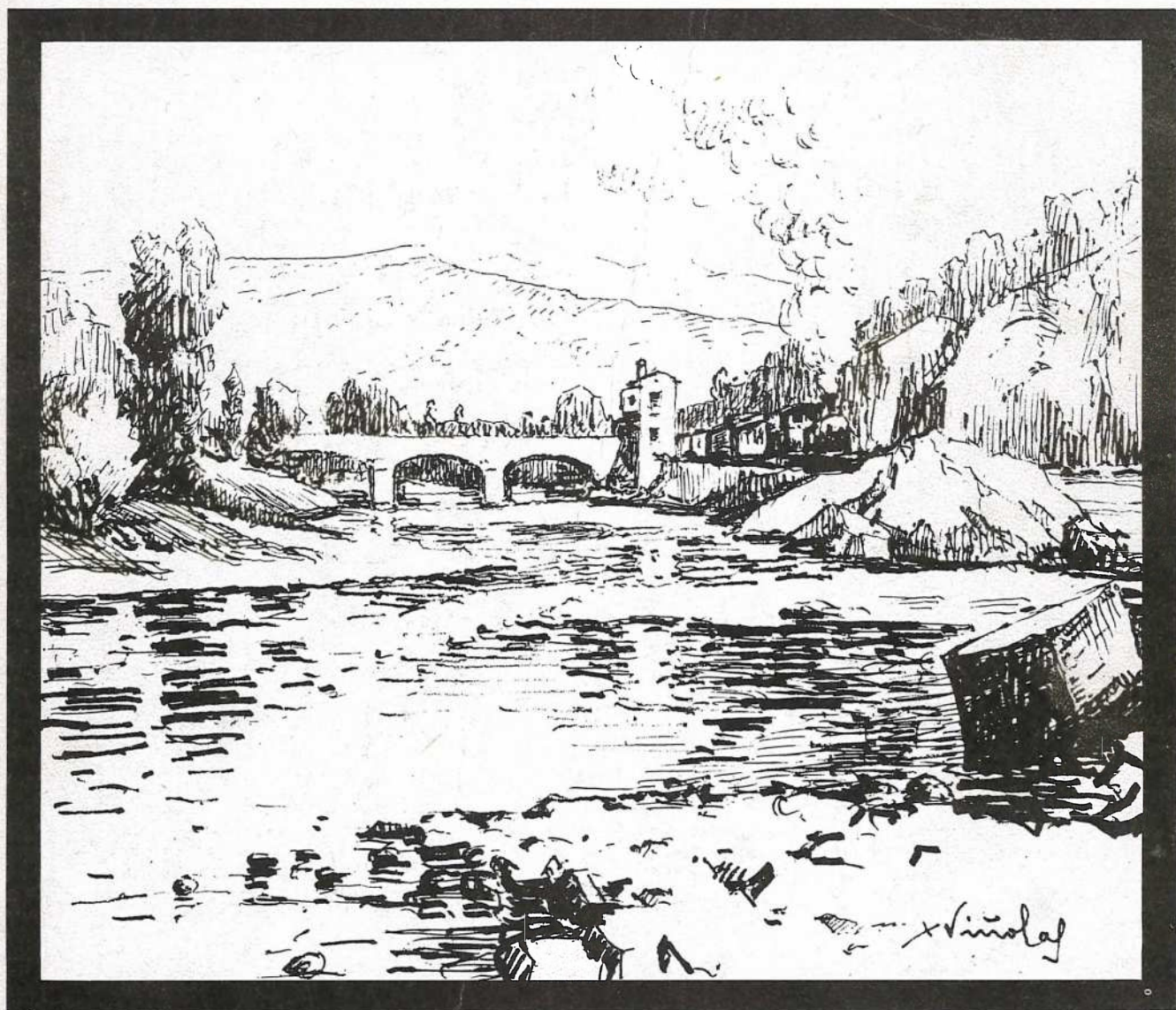


L'AMIG

NÚMERO 6 - 2.ª ÈPOCA - DESEMBRE 1989



EDITAT PELS EX-ALUMNES
DE LES ESCOLES DE BONMATÍ
La Selva

Volem mostrar el nostre agraïment envers els qui amb la seva ajuda han fet possible l'edició d'aquest número de «L'AMIC».

Ajuntament de Sant Julià del Llor-Bonmatí

Departament de Cultura de la Generalitat

Departament de Cultura de la Diputació

Salvador Torras Domènech

Banc Atlàntic

Caixa de Pensions

Banca Catalana

Banc Popular Espanyol

Enric Ripoll Pla

Botex

Volumen Int. S.A.

I també el reconeixement als que amb els seus escrits han col.laborat en aquesta edició.

El dibuix de la portada és obra de l'ex-alumne Xavier Viñolas.



Llinda

Benvolgut llegidor: Novament a arribat a les teves mans un nou número de l'AMIC.

Tanmateix, com pots veure la finalitat del nou ressorgiment de l'AMIC es va complint; així també els retrobaments que ens vam proposar i que venim celebrant any rera any. Ens en congratulem, puix les dues aspiracions són els pilars que aguanten i mantenen l'amistat i germarnor entre els vells bonmatinencs.

Abans d'endinsar-te a les seves pàgines, desitgem que aquesta Llinda, serveixi com un lloc d'honor per a recordar la trista pèrdua en el curs d'aquest any de dos bons companys: l'Anicet Serinyà i en Miquel Serra, ex-alumnes i assidus assistents a les nostres trobades. L'atzarós camí de la vida ha fet que el destí ens jugués una mala passada. Feia temps que els nostres retrobaments es venien celebrant sense, sortosament, haver de lamentar la falta d'algun company. Malauradament la propera no serà així, ja que en Miquel i l'Anicet no estaran entre nosaltres. També hem de lamentar el trist desenllaç de la Maria Martí, esposa del nostre company, membre d'aquesta junta, en Joan Costa.

Aquesta Agrupació, com una bona família, lamentem la dissort de perdre tres companys. A les seves esposes Pauleta i Laura i al nostre company Joan els donem el nostre més sentit condol.

En una família nombrosa com la nostra, però tampoc no han de ser sempre fets tristos els que hem de lamentar. En aquesta ocasió també ens congratulem del retrobament d'un vell amic ex-alumne, fa anys allunyat de la nostra terra, que per poc no va ser entre nosaltres el dia 4 de juny passat. És en Pere Jané, de tots conegut per en Peret de cala Pepa. Des que som sabedors del seu destí — Colòmbia —, ha pogut rebre l'AMIC i les notícies dels nostres retrobaments. Per a ell va ser com rebre un bocí de la seva enyorada terra catalana. Així ho ha manifestat en la seva recent estada entre nosaltres. Volem que aquest espai serveixi també per a saludar al vell amic.

I apropant-se tan entranyables festes, a tots els que d'una manera o altre esteu vinculats i us bellugueu en el nostre àmbit, us desitgem FELIÇ NADAL i UN PRÒSPER ANY 1990.

L'AGRUPACIÓ

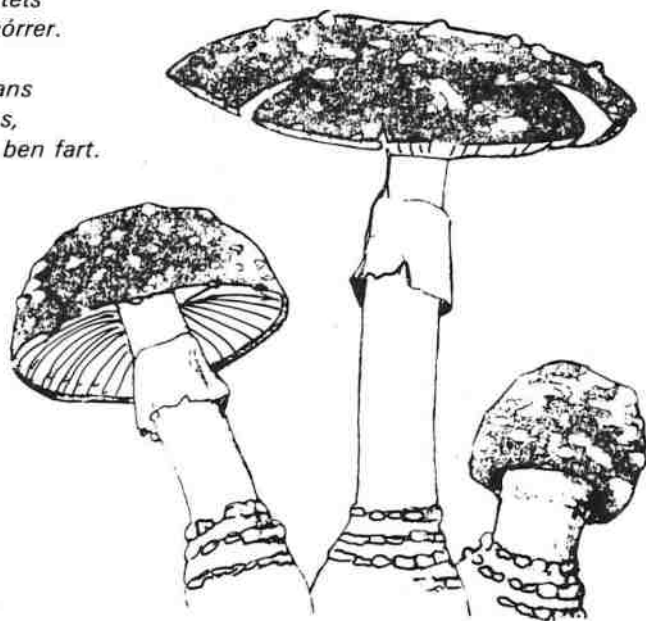
De caça

Els bolets, que enjondre els cullen
o els cerquen, aquí els cacem,
o, si més no, així ho diem.
Quan els arbres es despullen,
a l'embat dels cops de vent,
si va ploure quan calia,
surt a caçar amb frenesia,
els diumenges, força gent.
No cacen perdius ni quatlles,
tampoc llebres o conills,
ni papallones ni grills,
per dir-ho així en quatre ratlles.
Sinó reigs i rovellons,
rossinyols, siurens i llores,
tant pel mig com per les vores
dels boscos dels environs.
A la caça dels bolets,
no s'hi va amb armes de foc,
car no fugen del seu lloc
ni els pinetells ni els carlets.
Aquest esport cinegètic
requereix vista molt clara,
perquè, els bolets, els empara
llur aspecte un pèl mimètic.
I així, molt sovint no els veu
el verd caçaire novell
que, cansat de dur el cistell
quasi buit, reposa i seu.
No tots els bolets són bons,
puix n'hi ha de metzinosos
que poden ser perillosos
si els cullen certs caps de trons
que es vanen de boletaires
sense conèixer els bolets,
i als boscos d'aquests indrets,
hi fan com d'escombriaires
que no hi deixen res per verd:
bolets que hi veuen, els cullen;
com que essent a casa els bullen,
si algun duu verí, ja el perd.
Ara, pot molt ben ocórrer,
si algú es menja aquests bolets,
que s'embruti els calçotets
i a cal metge hagi de córrer.
I que no hi arribi tard,
no fos cas que just abans
li arribés l'etern descans,
que és prou trist morir ben fart.

Per aquests verals, nosaltres,
a part de caçar estornells
i tota mena d'ocells
i altra feram, com fan d'altres,
no tan sols bolets cacem,
ans també cargols i espàrrecs,
i els polítics cacen càrrecs
quan demanen que els votem.
Amb infules de poeta,
hi ha qui caça amb dards d'amor
quan la nimfa del seu cor
li fa perdre la xaveta.
Per al betlem nadalenc,
cacem molsa, esparreguera,
gallerans, brancs d'olivera
i boix grèvol muntanyenc.
Al seu temps, cacem maduixes,
gerds i cireres d'arboç,
i, més fins de nas que un gos,
n'hi ha que àdhuc cacen bruixes.
Cacem també mastegueres,
matafaluga, lletsons,
consonilles, repunxons
i mil herbes remeieres.
Tal com cacem bestioles,
com ara puces, rantells,
cigales, tàvecs, cadells,
escarabats, paneroles,
manta mosca, qualque aranya,
libèl·lules, marietes,
pregadéus, estisoretetes
i cucs per a pescar amb canya.
Hi ha qui caça un bon padri,
per haver una bona plaça,
i qui, com jo, amb poca traça,
mots que rimin perquè sí.
Qui caça tres peus al gat,
qui una agulla en un paller,
qui la sort que mai no ve
i qui la felicitat.



Qui caça una bella mossa
per ballar-hi el ball de ram,
bé que no li ve d'un pam
que sigui morena o rossa.
Qui caça aventures folles,
qui, com Proust el temps perdut,
o, com Balzac, l'absolut,
que no és bufar i fer ampolles.
Qui caça nards i tulipes,
lliris, roses i clavells,
qui parracs i ferros vells
o la terra de fer pipes.
D'aquest deler de caçar,
a Can Fanga se'ns en riuem
i amb un tot mofeta ens diuen
que tan caçar ens deu cansar.
Tant se val!, si això els fa riure;
nosaltres també ens riem
dels modismes que els clissem,
ja que el riure sempre és lliure.
Seguirem, per tant, caçant
bolets, cargols i el que calgui,
i que un sant caçador ens valgui,
si hi ha cap caçador sant.
Nosaltres tenim ben clar
que aquest «caçar» ens ve de raça,
que és aquest sentit de «caça»
un tret del nostre parlar.
No tot va com una seda
quan cacem camps a través.
No cometem, doncs, l'excés
de caçar-hi en temps de veda,
ni ens fem dins els vedats,
abusant de la cacera,
que caçar amb massa fal·lera
ens pot menar a ser caçats.
Obrant, doncs, en conseqüència
d'això que acabo de dir,
valdrà més que deixi aquí
de caçar sense llicència



IU BOHIGAS
Salt, desembre/89

Els avenços en l'agricultura

Des de temps molt remots el camp es treballava fent servir eines molt rudimentàries, i més tard buscant l'ajuda d'animals com és ara bous i cavalls ensinistrats i guiats per l'home. Cal constatar que l'arada romana, tirada per aquesta classe d'animals fou el primer estri que es va crear per a capbussar la terra i que s'ha anat estilant fins als nostres dies, especialment en regions o països no gaire desenvolupats.

En el nostre, l'agricultura ha fet un gir de 360 graus, com també s'ha experimentat un canvi molt positiu que ha consistit en la substitució dels animals per maquinària agrícola i l'aparició de diferents productes i fertilitzants.

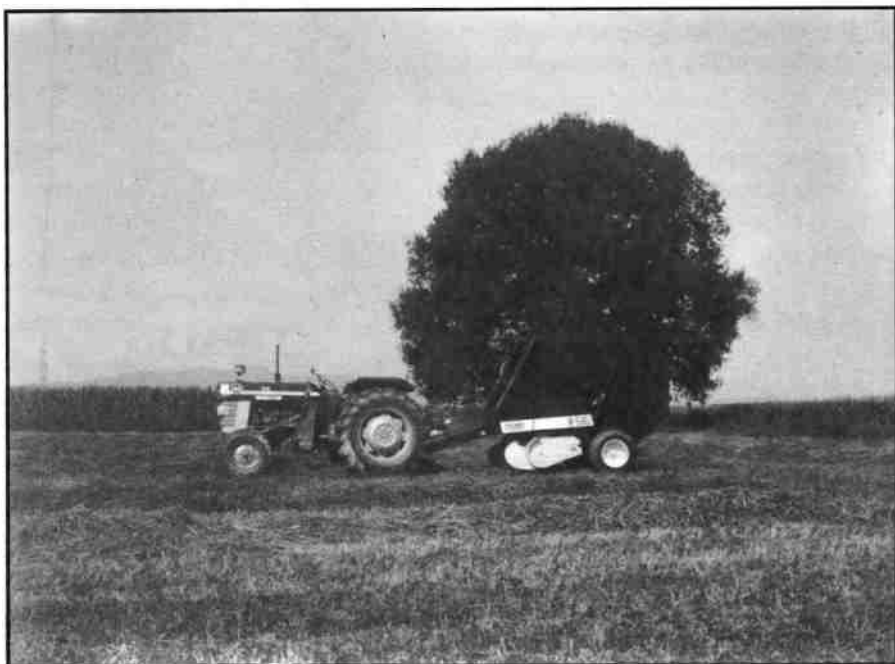
Esmento primer la maquinària que més conec a causa de la meua professió i de la qual es fa ús en diverses activitats agrícoles. És el tractor. Al tractor, per exemple, li podem fer moltes aplicacions entre elles enganxar-li un remolc que substitueix el carro, la màquina de podar fruiters, les arades de discos, la cisterna dels purins, les empaquetadores de bales i un llarg etc.

Els productes agraris, també han estat causa que el rendiment hagi augmentat en un percentatge molt elevat hi ha sigut provocat pels laboratoris en el tractament de les llavors híbrides i dels productes fertilitzants. Això fa, que tot plegat, sigui la causa de l'excés de producció, que després provoca discussions i polèmica en les nacions membres de la comunitat econòmica europea, per el baix preu d'alguns dels seus productes.

La mecanització del camp i la seva modernització, no solament han incidit en els productes que dona la terra, sinó que també han afectat l'avicultura. Per exemple: cinquanta anys enrera en els nostres pobles i ciutats, només es menjava pollastre per la festa major, Nadal i en contades festes senyalades. Avui aquesta producció és immensa i el que és profà en la matèria no es pot imaginar la grandiositat que desenvolupa la seva cria. Els nostres avantpassats es farien creus que l'ordinador, invent que ells no van conèixer, s'hagi introduït i tingui una utilitat tan positiva en la cria del bestiar boví. Molt més de nou els hauria vingut a ells, si ja per a nosaltres és una novetat de veure com les granges de vaques, un intel·ligent ordinador els subministra l'aliment i la vitamina necessària pel seu creixement i engreix. Porten un collar amb una cinta magnètica amb un número, i en les corresponents menjadores, l'ordinador, mitjançant el número, els proporciona l'aliment just que cada

animal necessita. El bon resultat d'aquest sistema repercuteix en un benefici més substancial a l'hora de pesar l'animal i a més per altra part l'estalvi que s'ha efectuat en el menjar.

La mecanització i el millorament en tots els aspectes que ha experimentat l'agricultura, han fet que la seva vida sigui menys feixuga i més humana, i és que avui hi ha tractors que disposen de



També ha afectat poderosament l'esmentada evolució agrícola el regatge. Ha estat també un recurs molt decisiu. A causa de les meves activitats professionals, anys endarrera havia pogut experimentar que, per exemple, en la província d'Albacete a finals d'agost a causa de la sequera hi havia unes immenses planúries de color ros i ocre dels rostolls segats dels cereals. Ara, en aquest mateix lloc, i en el mateix temps, hi pots albirar un blat de moro d'un verd intens que fa goig de mirar. Ha estat possible gràcies a les perforacions d'algunes desenes de metres on l'aigua hi és molt abundant. La mecànica també ha ajudat poderosament en el muntatge d'un aparell automàtic. L'automatisme d'aquest, distribueix la riquesa de l'aigua en diferents superfícies que sobrepassen els 1.600 metres de diàmetre. Una revista especialitzada en agricultura posava que el verd confeccionat en les diferents circumferències, vist des de l'aire sembla com si un gegant hagués escampat una col·lecció de discos de música.

A Catalunya, no són pas excessivament àmplies com poden ser-ho les diferents planúries d'Extremadura o Castella, però el millorament en la pagesia s'ha fet notar molt.

cabina, calefacció i aire condicionat, ràdio-cassette estereofònic i emissora per a poder-se comunicar. Davant d'aquesta evolució un vell agricultor acostumat a l'antiga usança, va deixar la responsabilitat de les seves finques al seu fill, perquè veia la situació ruïnosa que patia l'agricultura, de la qual tants anys n'havia viscut. El fill va posar-se al dia i va donar un rendiment molt gran a la finca. Al cap de poc temps el pare admirat deia: Com és possible que el meu fill faci tota la feina sense mossos i descansadament, ja que fa tota la feina assegut sobre les màquines: llaura assegut, sembra assegut, recull l'anyada assegut, treballa al gra assegut, etc. A més a més, l'activitat agrícola ens ha demostrat que la salubritat mai no hi serà tan perillosa com ho és en la indústria. Ens ho diuen les estadístiques que als Estats Units d'Amèrica, els infarts de miocardi són vint vegades més elevats en la indústria i afecta més a tota mena d'executius que no pas a la gent del camp.

MARIA FORNÉS POU
Bonmatí, desembre 1989

Un esdeveniment feliç

Després del toc d'atenció de l'amic Benet, que cal la col.laboració de tots si volem que segueixi publicant-se el nostre entranyable AMIC, o bé com diria un pescador: si vols peix has de mullar-te l'entrecuix. No voldria pas que fos per culpa meua, que deixés d'aparèixer el nostre anuari, tot i que em declaro un gran mandra a l'hora d'agafar la ploma.

Posat ja en òrbita, crec que el tema més adient que puc exposar-vos, és que a Lleida ja tenim diari en Català. Ja ha sortit el «Diari de Lleida». No és pas un periòdic nou, puix és un dels més antics de Catalunya, concretament el segon i el quart de l'estat espanyol, amb una existència de 130 anys.

Quan el «Diari de Lleida» va desaparèixer, es transformà en el Diario de Lérida, (han estat més de 50 anys, fins que el passat 15 de setembre va tornar a la seva llengua materna).

Ara queda per veure, si serem prou coherents els lectors per donar-li llarga vida, o què dic! donar-li vida perpètua, ja que malauradament, la premsa en català no és pas la més llegida a Catalunya.

Les terres de Ponent sembla que ja han despertat una mica del marasme dels anys de foscor, i a poc a poc, amb menys empenta potser que en altres contrades catalanes, van recuperant la seva identitat.

Fa molts anys, quan el català era arraconat de grat o per força, en Capri representà a Mollerussa una obra de teatre que va divertir molt; i la gent co-



mentava al dia següent que l'únic que no els agradava era el català que parlava, perquè els costava d'entendre'l. Això era la gent de nissaga completament catalana, no hi havia aleshores la barreja que tenim de gent d'altres terres. Aquesta situació ara expressa el contrasentit que una cosa hauria d'ésser tan normal com respirar, es transformi en un esdeveniment.

Copiaré textualment part del comentari del president de l'Ateneu Popular de Ponent que també repte a la ciutat.

Quan neix un mitjà de comunicació sempre ens n'hem d'alegrar perquè

representa una veu més en el context de les opinions ciutadanes i per tant un altre element de pluralitat ideològica i cultural.

Si aquest nou mitjà és en català la satisfacció és doble, ja que servirà per assegurar i augmentar la difusió de la nostra llengua en el conjunt dels mitjans informatius.

Cal felicitar ben sincerament els protagonistes d'aquesta aventura, pel seu coratge en voler tirar endavant el primer diari en català a la nostra ciutat després de la guerra civil.

Caldria dir, però que l'èxit d'aquesta aventura depèn de dos elements per mi força importants. L'un, que totes aquelles veus que durant anys han clamat a favor d'un diari en català, li donin el seu suport, que no pot ser altre que la compra o la subscripció....

F. SOLDEVILA
President

* *

Benvingut, doncs Diari de Lleida i que tan de bo ens portis a rectificar l'incomprensible absurd que la gent que parlem una llengua, per llegir n'emprem una altra.

Des de la Terra Ferma per «L'Amic».

JOAN BOADA i SOLER
Lleida, desembre/89

El trobador

*Tu que n'ets el traginer
amb la càrrega de l'esperança.
Per què ens mires els ulls primer
si n'estan, plens d'enyorança?*

*Veurem la nit serena
plena de llum, i claror
i la llum d'aquella estrella
que a tots ens obre el cor.*

*Junts mirarem aqueix món
que n'és ple de migranyes,
sentirem, boniques cançons
i també paraules estranyes.*

*I aquells ulls plens d'enyorança
que vomiten joia i clamor
porten damunt la barca,
la dolçor, del seu cor.*

*També sentirem l'amor,
dolç soroll de les nits
quan saps que pots ancorar
en el teu cor un desig.*

*El desig de la barca ancorar
que n'és la teua joia
a casa podràs entrar,
sens haver de cridar.... Victòria!*

*T'esperem bon traginer
t'esperem bon trobador
nosaltres sentirem primer
la dolçor del teu cor.*

*N'és desig del traginer
portador de l'esperança
ja saps que veuràs primer
uns ulls plens d'enyorança.*

JOAQUIM QUER
Bonmatí, desembre/89

Una de la guerra dels Carlins

Can Niern és una casa de pagès enclavada a prop de la capella de Calders i dintre la Parròquia de Constantins. Malgrat pertànyer al municipi d'Amer, la línia divisòria que anava de fita a fita travessava pel mig de la casa. Per tant una part de la masia estava dins el municipi d'Amer i l'altre en el de Sant Gregori. A més a més a pocs cents metres, hi havia uns camps que pagaven llur contribució a Sant Martí de Llémèna.

Antigament diu que els malfactors, que es veu que n'hi havia bastants, estaven controlats i no podien romandre més de tres dies dintre dels límits d'un poble o municipi. Els més ancians conten que la casa de can Niern va ser construïda fer facinerosos, concretament per lladres, que mai no podien ser apressats pel fet que podien canviar de municipi o poble en cada moment que s'ho proposaven. Per tant la seva residència a tothora estava dintre dels canons que marcava la llei.

Can Niern, per allà l'any 1873, durant l'última guerra carlina, va ser quarter d'aquests guerrillers, que lluitaven contra les forces governamentals que feia poc temps havien destronat el Rei Amadeu i proclamat la primera República Espanyola. La pagesia d'aquestes contrades era partidària dels carlistes, ja que quan baixava la carlinada des de la Curta a can Ramonet ho anunciaven als masos del Puig, cal Fuster i el Molinot i aquests s'apressaven a buidar els pous i emplenar els atuells per a donar beure i atendre les seves necessitats.

En una ocasió va presentar-se a can Niern un home muntat en un cavall que era un cobrador d'impostos, tributs que els pobles feien efectius pel manteniment dels destacaments carlistes. Va ser acollit en la casa-quarter de can Niern on també hi feien vida els masovers. Acabat de sopar, el foraster va demanar on podia deixar una bossa de cuir fins l'endemà, dia que havia de prosseguir el seu camí. Va ser aconsellat per la mestressa de la casa que la pengés en una fusta que hi havia clavada a la paret. Així ho va fer el nouvingut, però l'endemà en trenc de dia per anar a reprendre la marxa, la sorpresa va ser majúscula quan va comprovar la desaparició de la bossa, davant l'estranyesa dels estadants. Va ser alertat el cap de la tropa carlina i aquest, en un to molt militar va advertir que no havent sortit la bossa defora, la família n'era responsable i n'havia de respondre.

El cap dels guerrillers carlistes va donar l'ordre als seus subordinats que si no apareixia de seguida el morral amb el seu contingut, podien començar a afusellar els components de la família un per un. Davant la seriositat i la cruïda de tal disposició, l'amo de can Niern que es dia Met va suplicar que almenys li donessin l'oportunitat de poder parlar amb «D». Manuel Bonmatí. Aquesta petició va ser concedida i, acompanyat per dos guerrillers, es van personar a la casa pairal: can Bonmatí de Constantins. «D». Manuel malgrat ser força jove era un dels grans pilars dels carlistes i fruïa de la confiança del general Savalls. No en va «D». Manuel, pagava i mantenia al somatén de la comarca que durant la guerra controlava els passos del Ter, vigilant les columnes legitimistes que venien de Girona. Això vol dir que la paraula que ell donava era acceptada com un dogma. Després d'haver demanat per l'honradesa d'en Met, «D.» Manuel va contestar:

«Confiarà a aquest home el que tinc i el que no tinc». Les paraules de «D». Manuel van ser la involuntària sentència i l'endemà el pobre cobrador de tributs va ser afusellat a les Serres en un lloc anomenat els Resplans. L'innocent recaudador era de Sant Aniol.

En Met de can Niern i la seva esposa formaven un matrimoni que pel fet de casar-se en segones núpcies, tots dos van aportar-hi fills. La integritat i honradesa del cap de casa no va ser posada en dubte per «D». Manuel, però la fiabilitat de la seva dona, segons es va poder comprovar al cap d'alguns anys ja era més dubtosa. Mentrestant el pobre Met exalçava la seva innocència sense sospitar que l'autora del robatori era la seva pròpia esposa.

Més tard es va saber que la bossa contenia peces d'or i de plata, i que la mestressa la va endinsar al fons del pou, lloc on va romandre-hi molt de temps. El millorament de la família va sorgir al cap d'uns anys, no els suficients perquè la gent de Constantins deixessin de malfiar-se del robatori de la bossa.

Una persona molt afí a la família va confirmar més tard, que en alguna ocasió li van mostrar el lloc on guardaven l'or.

El ressorgir de la família es va notar, encara que molt a poc a poc, i va ser quan el fill legítim de la masovera va aixecar una grossa edificació. Va durar cinc anys l'obra i va ser per fingir l'abundància de diner i per tant la seva procedència. Els que desconeixien el fet es feien creus i compadrien el fillastre d'en Met, perquè suposaven que l'esmentada obra no la podria arribar a finalitzar per manca de calés. La persona afí a la família que era coneixedora de les existències en or i argent pensava: «Si del diner de què disposa en Pep, que així es deixa el fillastre, no solament n'hi hauria per fer una casa, sinó per aixecar un carrer i tot.» Almenys l'olla d'or amagada darrera la llinda d'una porta, la qual ell havia vist, així ho acreditava.

Més tard «D.» Manuel, en comprendre la culpabilitat per obra de la mestressa i per tant la innocència d'en Met i del recaptador va dir: «Malgrat haver informat rectament a l'honorabilitat d'en Met, mai més no jutjaré un fet que els meus ulls no hagin vist.



(1) Quan faig esment a En Manuel Bonmatí, respecto el «D.» com a títol de cortesia que sempre s'havia anteposat al seu nom.

BENET VALENTÍ

Bonmatí, desembre del 1989

Per què hem de defensar el català?



Per què? Doncs, per la senzilla raó que el català és la llengua d'un poble. I tots els pobles, és a dir tots els homes de tots els pobles del món tenen el dret, o l'haurien de tenir, d'usar la seva llengua al seu propi país.

Opino, tanmateix, que potser més important que no pas saber PER QUÈ seria de saber COM, de quina manera l'hem de defensar, ja que encara que tothom reconegués que hom té el dret d'emprar el seu idioma al seu país, el problema no quedaria pas resolt, ni de bon tros.

Tots sabem que molts castellanoparlants, bo i fent ús d'aquesta mateixa raó, diuen que tenen tot el dret de fer servir només el castellà aquí, a Catalunya, per tal com el principat és part integrant de l'estat espanyol. Per la mateixa regla de tres ens poden venir francesos, alemanys, anglesos, etc., argumentant que tenen tot el dret de parlar-nos en llurs idiomes respectius i que nosaltres tenim l'obligació d'entendre'ls i d'atendre'ls (cosa que que ja solem fer tan com podem, no fa?), atès que tots som de la mateixa comunitat, la C.E.E. I així mateix els russos, i tots els habitants dels països de l'Est, tot adduint que són tan europeus com nosaltres mateixos. I talment els japonesos, xinesos, etc. al·legant que tenen tota la raó del món de parlar-nos en la seva llengua, puix que ells es consideren ciutadans del món. I encara més. Potser qualsevol dia ens trobarem amb extraterrestres a la Costa Brava, estiuellant, i ens exigiran que parlem com ells perquè estimen que la seva pàtria és l'Univers.

Ara bé: és obvi que, per més que volguéssim i per més de bona pasta que siguem, els catalans no som pas capaços d'assimilar tantes llengües, ni els dels altres països tampoc. Encara bo que, com que el mateix dret que tenen ells també el tenim nosaltres, doncs, també podem parlar-los només en la nostra. I àdhuc anar pel món parlant només en català, com n'hi ha alguns que diuen que fan... i que, curiosament, diu que se'n surten. És evident, però, que aquesta no és pas la solució d'aquest problema.

COM ho podríem fer, doncs, per defensar la nostra llengua sense rebutjar-ne cap de cap altre poble? Ah, si hi havia un idioma afí a tots els homes! Una llengua que no fos ni la nostra —germans catalanoparlants—, ni la vostra —confreres castellanoparlants—, ni la d'ells —tots els altres habitants del planeta. Una llengua que fos de tots els pobles i de cap, però que tots la reconeguéssim com a NOSTRA: com a LLENGUA AUXILIAR UNIVERSAL dels ens humans. I que fos ben assequible: més fàcil —o menys difícil, si voleu— que cap altra de les llengües conegudes. I ja fóra el summum sí, a més a més, fos apta per a tot. És a dir: que servís tant per al comerç com per a la ciència; que fos lògica, pràctica, sintètica i vivent, i tan útil per al col·loqui com per a la literatura.

Si hi havia una llengua així, que reuniís totes aquestes qualitats, aleshores sí que sabríem COM arranjar el problema de les llengües, oi? I si la llengua en qüestió fos adoptada com a segona llengua a tots els països del món, llavors tots els homes sabrien la seva llengua materna i la internacional, amb la qual cosa hauríem trobat el BILINGÜISME IDEAL, que, sense cap mena de dubte, solucionaria molts de problemes mundials. I no solament lingüístics.

Però, ai las! Si aquesta llengua ja fa més de cent anys que existeix i és coneguda, i fins i tot practicada —poc o molt— a tots els països del món. I això ho sap molta de gent. Si més no ho saben els polítics —o ho haurien de saber—; però l'Esperanto, la llengua internacional per antonomàsia, no ha tingut l'èxit que hom li augurava a priori, i que tant es mereix, a coneguda meva.

Els nacionalistes catalans, bascos, gallecs, etc. i talment els patriotes francesos, **nacionales** espanyols, etc. ni tan sols l'esmenten mai. I en les contínues batuses que sostenen per la llengua, tant els uns com els altres reclamen drets només per a la seva llengua materna respectiva, però mai no es plantegen d'aprendre'n una de neutral per entendre's mútuament, i així mateix amb els qui parlen d'altres idiomes.

Només uns quants «somniatruites» (uns vuit o deu milions en tot el món: si fa no fa com el nombre d'habitants de Catalunya, el País Valencià i les Balears) s'hi han engrescat i han decidit de dur a bon terme, pel seu compte i risc, la meravellosa tasca d'aprendre, difondre i ensenyar la bella llengua neutral i internacional, moguts per la «idea interna» que va moure el gran Zamenhof que la creà. Altrament, molts dels qui es diuen nacionalistes, i així mateix molts dels qui s'anomenen **nacionales** s'entesten a parlar cadascun només en la seva llengua materna, aquí, a Catalunya ja que, com hem dit abans, tots consideren que és el seu país. És cert que coses així estan passant avui, i hom diria que sempre, a molts d'altres indrets del món.

I bé, jo, que pel que fa a aquest tema no em considero ni «nacionalista» ni «nacional», sinó tot al contrari, esperantista, i que, com a tal, tinc en molta estima i em mereixen un gran respecte tots els idiomes, en constatar que tant els «nacionalistes» com els «nacionales», i fins i tot molts indiferents, coincideixen a considerar i proclamar —oh paradoxal paradoxal— que cada dia serà més necessari, i àdhuc imprescindible, de saber idiomes per anar pel món —tot i sabent, com saben, o ho haurien de saber, que ningú no sap prou bé ni tant sols la seva pròpia llengua— trobo molt estrany que no parlin mai de l'Esperanto com a possible solució al gran problema de les llengües que la humanitat té plantejat des de fa anys i panys. Poc s'ho qüestionen. I ara! No en tingueu pas cap mica de por. Per res del món. En absolut. Com si no existís.

I jo em pregunto, i ensems també us pregunto a tots plegats: PER QUÈ?



L'ESPERANÇA DEL MÓN

Deia un esperantista català a un bon amic castellanoparlant:
-Estimo molt la llengua catalana per tal com és la llengua del meu poble. I sento a la vegada un gran respecte pel castellà, el francès, el rus, el japonès -gallec, basc, aranès- i tots els idiomes i llengüatges que parlen els humans.
Però em té el cor robat la llengua blava que Zamenhof creà perquè tothom la usés. Ben cert, no és la teva ni la meua, ni la de cap país de l'univers...
No obstant i això tots podem dir que és **nostra**.
-És la nostra, germans, la llengua estàndard que un dia adoptarà la humanitat.
És, sens retop, la llengua de les llengües...
l'esperança del món... És: l'Esperanto!

KRISTNASKO 1989

JOAQUIM BAUXELL

Publicat en la revista «Escola Catalana» de la Delegació d'Ensenyament de Català d'Òmnium Cultural.

Brogit juvenil

Passava pel carrer, i es donà la casualitat d'estar prop d'un col·legi en el moment de la sortida de classe. La vorera es va omplir de nois i noies, i jo bloquejat, vaig quedar absorbt mirant aquell espectacle. Sortien esverats com si els escapés el tren o com si ja haguessin començat les olimpíades del noranta-dos. Alguns anaven tan rabent, que no respectaven la dreta dels vianants. Havies de fer voves, perquè sinó t'apartaven ells sense contemplacions. Més d'una persona rondinava d'indignació intentant escapolar-se d'aquell allau. La sortida en tromba semblava que el carrer trontollava com poden fer-ho els vidres d'una casa en una tramontana. Apareixien amb un ritme desfermat, dient bajanades, sense escrúpols. Alguna persona els va voler cridar l'atenció, recordant-los allò de perdalets al cap, i se la varen mirar astoradament, com si es tractés d'un extraterrestre, amb perplexitat i incomprensió. L'examinaren de dalt a baix com si li perdonessin la vida. N'hi ha que talment et passen pel costat ignorant-te, com et miren fixament sense parpellejar, amb certa insolència, demostrant una immaduresa profunda. Donaven la impressió que hi ha «paois» que no giren prou rodó. Joventut o mainada agosarada amb aires d'autosuficiència i frivolitat, àdhuc de poca-solta. No són conscients d'allò que els espera. Les persones més grans creiem que els falta un mínim de respecte i consideració pels altres. Si en els col·legis els ho ensenyessin, evitarien moltes situacions ridícules i lamentables que tots em presenciàvem en més d'una ocasió. Sembla com si la bona educació fos una cosa passada de moda.

Jo en aquella vorera era com una ovella perduda en una discoteca. Afortunadament no tots eren com aquesta minoria, que existeix en totes les escoles, però aquests últims són els que més em cridaren l'atenció.

Un cop varen haver passat els més esbojarrats, als que semblava que els faltava un bull, vaig parar esment a tot aquell bigarrat mostrari de l'adolescència actual, entre dotze i disset anys aproximadament, i recordant quan nosaltres érem joves, vaig comparar les dues èpoques, tan distintes per molts conceptes, i sentí una certa enveja de tots ells. No pel que feien, sinó per l'edat. Com ha canviat la juvenalla en aquest més o menys mig segle! Moltes coses són diferents. No vull pas referir-me ara als millors avantatges que tenen per aprendre o estudiar, sinó que en aquest cas concret em vaig fixar més, mentre passaven pel carrer, en el comportament i aspecte exterior de tots ells.

D'entrada sovint dubtava de si eren nois o noies, el mateix pels cabells que per la manera de vestir.

Alguns ganàpies amb gest mig sorneguer, es rifaven els seus professors, parlant d'ells de forma despectiva, criticant-los per anar vestits a l'antiga. O es mofaven de la veu afeminada del mestre, amb força mala bava.

Era una evident manca de respecte pels seus tutors. No deixaven res per verd. Era per posar els seus gambals en entredit. Els insults saltaven de la boca a raig fet, amb paraulotes malsonants. Pensava que potser els falta temps per assolir la maduresa. O no han après encara a assumir dosis de cautela, prudència i comprensió. Ni potser han tingut ocasió per ensopegar amb la primera rêmora del destí, que sens dubte se'ls posarà al davant ben aviat! Qui sap si han pujat massa mal criats o amb massa comoditats i compensacions econòmiques dels pares! I això els ha fet creure que són els amos del món. Em sembla que les nostres circumstàncies eren molt diferents.



Com que era cap de setmana, entre els nois i les noies ja feien plans pel divendres i dissabte a la nit, o diumenge tarda i nit, per córrer folls cap a la «disco» o al pub, per beure el seu «cubata» o altres galindaines, sense pensar que en un no res la carretera pot segar les esperances i il·lusions dels seus pares, en actuar sense prudència i contenció. Quasi mitja setmana de diversió! vaig pensar pel meu interior. Entre ells feien bromes amb les noies, algunes amb malsana intenció. Els enjogassats vailets coquetejaven descaradament amb les noietes, que per cert no els feien pas escarafalls. Moltes de les coses que efectuaven i deien entre els dos sexes, en els nostres temps escolars s'haurien considerat poc edificants. És que per la mateixa edat, ells han crescut més de pressa que nosaltres?

Una de les principals feines en sortir al carrer, per molts d'ells era encendre una cigarreta, de tabac ros, per descomptat. I les noies eren les primeres! Potser el que més em va xocar, (pensant sempre amb la mentalitat dels nostres anys joves), ara que no si pensen gens a tocar-se entre escolars de diferent sexe, nosaltres ho feiem furtivament o àdhuc se'ls escapava algun petó en ple carrer, com la cosa més natural del món. Suposo, però, que ho devien fer sense mala intenció (?) — Segur que no hi donaven cap importància, perquè deu ser cosa de cada dia i moltes vegades es dona l'eventualitat que tenen la iniciativa les fèmines. Que diferent de les noies que nosaltres coneixiem, tan posades com eren! — (Almenys de portes enfora). No vaig fixar-me si hi havia cap bordegàs que portés arracada a l'orella. Potser la guardaven només per anar de sarau. Sens dubte, aquesta juvenesa, és molt distinta de la nostra. Crec que per molts motius vàrem néixer uns quants anys massa aviat.

El més sorprenent fou la vestimenta. N'hi havia per llogar-hi cadires! La veritat, feien patxoca, tan ells com elles la intensitat vital que manifesten els colors cridaners de les robes. Els nois amb induments rars i un xic estrambòtics, però encara Jesús i paciència! En canvi, renoi com anaven les noies! Les xicotetes tan podien anar amb uns pantalons molt emmotllats, ressaltant la rodonesa i exuberància de les natges, i que no t'imagines com s'ho fan per ficar-se'ls, com

amb faldilles molt llargues i amples o amb vestits com més estrafolaris millor. Altres lluint joiosos la roba virolada de la moda de la temporada, amb penjolls per tot arreu i amb estridents colors. O jerseis ajustadíssims, marcant les formes poc o força insinuants, per rendir culte al cos. Al costat, algunes amb mini-faldilla, quasi provocant els vianants d'una certa edat, que en el seu temps no tenien ocasió d'admirar aquesta diversitat de colors, cames i formes. Noies amb la cara pintada i amb bijuteria de farciment. No deixa de ser la temptació original compartida i heretada per tots els humans, joves i menys joves, des del paradís terrenal, el mirar xamoses noies i dones que volen manifestar el seu atractiu, amb figures estilitzades i fins i tot en extrem sofisticades. n'hi havia però, que feia pena mirar-les. Potser no han tingut encara ocasió de conèixer que la bellesa exterior és una flor efímera que es marceix ben aviat. En els nostres temps, les noies també ens feien anar de corcoll sense tantes argücies com ara. Encara que anessin amb roba més o menys atrotinada, mai tan extravagant, i normalment netes i polides, també els tiràvem floretes (discretament això sí) o es feien mirar de trascantó.

Veient-les ara (a elles i ells), sentia certa angoixa pensant que segur que no s'anadonen que es troben en una cruïlla decisiva de la seva trajectòria per la vida, quan estan actuant amb una frivolitat esgarrifosa, enlloc d'esforçar-se molts d'ells en l'estudi o aprofundir en els perills que els aguaiten. Què els espera en un pròxim futur? Potser actualment algun d'ells, ja sia per fatxenderia o per fer el valent o el bufó, ja esnifen cocaïna o pols blanca de Bolívia o Perú, i amb això segur poden venir altres dificultats. Ves-ho a saber! Què serà d'aquests nois i noies el dia de demà? Alguns somnien satisfets amb un diploma d'acabament d'estudis, creient que ja ho tindran tot, però no pensen amb l'infinitat de dificultats que tan sols començaran llavors precisament. Ara no concebre viure amb reganys, sacrificis, inquietuds, suor i llàgrimes que tal volta els esperen, o que potser els pertocarà viure un temps enrevessat sense estar suficientment preparats. Després recordaran aquests temps de gaubança o irresponsabilitat en molts d'ells. No obstant i això la majoria potser tindran carrera: tal vegada seran enginyers, arquitectes, meteges, ATS, professors, etc. o assoliran una posició privilegiada en els negocis i en la societat de consum, ja sia per heretatge familiar o per mèrit propi. Però molts també potser seran poetes o escriptors que no podran mai publicar, o gent amb oficis o carreres que no podran exercir. Qui sap si els estudis els serviran per alguna cosa! ja que els pot faltar la col.locació escaient i poden engruixir la llarga cua de l'atur. Podria ser que ni tan sols aconseguixin el seu primer treball.... L'esdevenidor no és pasa massa afalagador. Pocs es preocupen d'albirar el futur, que pot ser incert. Però, sortosament, sempre n'hi ha que hom els veu encoratjats, amb una força dinàmica i activa per desenvolupar la tasca que els seus pares i professors els inculquen, intentant estudiar i aprendre per aconseguir una vida curulla d'afalacs, profits i vanitats. La gent gran els desitgem que no sentin l'angoixa, d'un món que sembla que s'esfondra, amb el rerafons de l'atur persistent que genera marginació. Esperem que utilitzin tota la seva capacitat intel.lectual i el sentit comú per triomfar en aquesta vida tan competitiva.

Tal vegada més tard, alguns els veurem amb el cap pelat dels costats i amb una cresta al mig, amb vestits agressius, generalment de cuir o sintètic negre, però sempre extremats i elles amb cabell de coloraines, ulls exageradament colorejats i vestit semblant als nois i sovint disposats a la protesta o la disbauxa. Suposo que aquestes duen ser els anomenats «punks».

Si les seves intencions són pacífiques, no hi ha res a dir. Possiblement es tracta solament d'una moda, que sens dubte els anys es cuidaran de temperar, i que quan estiguin degudament ocupats en alguna mena de treball, no tindran pas temps de disfressar-se d'aqueixa manera. Particularment no tinc res contra cap d'ells. Sempre han existit i existiran les modes, potser més accentuades per les noies i dones que per l'element masculí. A més hi ha modes força agradables, com pot ser la mini-faldilla ben portada. Tan un cas com l'altre, no obstant i això no puc deixar de girar la vista per mirar-me-l's amb curiositat i àdhuc amb quelcom de morbositat continguda.

Tot això però, no és pas una crítica, ja que les persones més grans, d'una manera o d'una altra, més aviat o més tard, també seguim o ens fan seguir una mica les canviants modes o formes de vestir i viure, encara que d'una manera més suau o discreta.

En fi, no fem més mals pressagis sobre la vida i el futur d'aquests col.legiats i tornem a la probable realitat. S'ha de reconèixer que hi ha moltíssims nois i noies molt responsables dels seus actes. Respectuosos amb els seus semblants i capaços d'assolir posicions destacades en el col.lectiu en què els hi ha tocat viure.

Segur, però, que a molts de nosaltres ens agradaria tornar a la seva edat, i probablement actuaríem de la mateixa o pitjor manera del que fan ells. No obstant i això aquest jovent ha llençat molt llast, que nosaltres vàrem haver de suportar.

Aquella parada en la cruïlla del carrer, tot mirant aquell bé de Déu de mainada i enjogassat jovent que estan despertant de la letargia de l'adolescència, em va traspasar per uns moments als nostres sempre innocents i enyorats anys de col.legials, aparentment semblants, però en el fons totalment diferents en moltíssims aspectes, i veus ací que en aquell matí de primavera palplantat en el xamfrà, rodejat d'aquells esvalotats estudiants, em donà motiu per reflexionar fent filosofia barata, tot mirant aquell estol de noies i nois, que en el fons, tots ells tenien quelcom digne de ser observat.

Pensant en un grapat d'anys enrere, vaig recordar molts amics i amigues d'abans, i mirant l'actual jovent no vaig poder fer altrament, des del meu interior, que desitjar-los tota la sort del món per recórrer el tortuós i llarg camí de la vida, amb la seguretat que, com tothom, el pas dels anys farà que en molts conceptes es tornin cada vegada més realistes, comprensius i responsables.



PERE MOTJER
Manlleu, desembre/89

Un repte històric: La reforma educativa

La Reforma Educativa que es planteja és certament àmplia i profunda. I dona pas a aspectes fonamentals clarament positius, que només seran realitat si l'Administració garanteix amb fermesa i valentia els recursos necessaris. Uns recursos que afavoreixin les mateixes oportunitats de formació i les mateixes experiències educatives a tots els alumnes, i que actuïn com a mecanisme compensador de les desigualtats d'origen econòmic i social. Uns recursos que donin resposta global i real a les necessitats educatives de tots els alumnes, i que permetin d'estar en condicions de continuar satisfactòriament el procés educatiu. Recursos que permetin als ajuntaments una coordinació educativa d'integració a l'entorn que afavoreixi la realització d'activitats amb connexió real i continuada al poble, i en el moment que aquestes activitats funcionin de manera regular i constant, es «viurà» el poble i evidentment no hi haurà por d'un possible i perillós desarrelament.

No és cap exageració dir, que la Reforma Educativa obre un apassionat debat i de gran interès, ja que d'una manera o una altra cal un canvi profund en el sistema educatiu, un canvi inqüestionable i urgent. Cal, doncs, una reflexió crítica i sincera, confrontar-la amb la realitat social actual i decidir el millor camí.

Davant aquest repte, el mestre ha de demostrar la maduresa professional necessària i aportar el seu cabal ètic, i alhora exigir a l'Administració claredat i compromís. El mestre ha d'exigir la dignitat i la rellevància que li correspon en aquest procés, però també cal que mostri sempre autenticitat, honradesa, sinceritat, actitud oberta i respecte a les persones, ganes de col.laboració i de servei públic. El mestre ha de mostrar responsabilitat i interès per la feina ben feta, i continuar contribuint positivament a fer una digna escola nacional i pública de Catalunya.

Mai podem oblidar el greuge històric al nostre petit país, si les «dues administracions» Estat i Generalitat, en cadascuna de les seves competències no realitzen amb coratge i generositat la construcció i la realització d'una Reforma Educativa realment integradora, flexible, moderna, de qualitat i potenciadora del fet nacional amb projecció europea i humanística.

SALVADOR GÀZQUEZ i CALVO
Director del C.P. Sant Jordi
Bonmatí, desembre/89

A la Puríssima

(4 de juny de 1989)

*El meu pit és el d'un mariner
que torna a port,
el meu cor un volcà
d'on vessen hores d'infantesa
en mil imatges reflectides,
quan sento el repic de les campanes
mudes durant tant anys
i que broten, rovellades ara,
en tornar jo a Bonmatí.*

*I avui que sóc davant Vós
Puríssima de la Colònia,
bé sabeu que jo no tinc
els recursos dels poetes
ni els mots escollits
per fer-ne un poema,
tan sols una poncella que ha florit
per Vós, Senyora, en forma de pregària,
com aquelles que vaig aprendre
en els meus primers anys,
sota la vostra mirada.*

*Beneïu l'alba i protegiu
els somnis d'aquest poble,
doneu-li la mirada i la claredat
de la primavera,
la bondat al front i el somriure
als llavis,
i recordeu-vos del cant de qui, lluny,
us enyora,
i està sempre, Mare,
postrada als vostres peus.*

LLUÏSA VIÑOLAS
Anglès, desembre/89

Necrològiques

*El dia 19 d'octubre de 1988, a l'edat de 87 anys
va morir a Flaçà en Josep Martí i Costa, pare del nostre company i ex-alumne Josep Martí i Planas.*

El dia 31 de desembre del mateix any, també va morir a Girona, als 93 anys Rosa Casadevall i Noell, mare dels ex-alumnes Ramon i Josep Serramitjana.

I el dia 4 d'octubre d'enguany a l'edat de 94 anys va morir a Mollerussa, l'Emili Boada i Valls, pare de l'ex-alumne Joan Boada i Soler.

Amb els seus traspassos s'acaba la nissaga d'aquella colla de bonmatinencs que en el primer quart de segle, amb esforç, treball, honradesa i exemple, van forjar el futur i el bon fer dels bonmatinencs de bona voluntat.

Aprofitem les pàgines de «L'AMIC», per manifestar als seus fills i altres familiars, el nostre més sincer condol.

L'AGRUPACIÓ

Una convivència particular

Una vegada més, les persones de la dècada dels 60 al 70 volem recordar el passat que ja és història, dins l'evolució actual del nostre món modern. La meua família en les tres darreres generacions, hem viscut a l'entorn de la molinaria, i és a ella que em vull referir.

El meu avi formà la seva llar en el molí de Neròs de Sant Martí de Llémna, en data del segle passat. De tal posició en formularé la petita història, com a característiques i funcionament de l'esmentat.

El molí estava situat al peu de la riera i pel seu funcionament hidràulic i per no tenir un cabal d'aigua molt abundant, disposava d'una gran bassa, que durant la nit s'omplia perquè durant el dia fos suficient pel seu funcionament. En el dia d'avui podríem anomenar com una pantà propi.

El molí de dues pedres o moles, tenia com tots els molins, la seva entrada d'aigua, des d'on queia damunt la roda plana o rodet, amb el seu eix vertical, recolzat per la seva part inferior sobre el «dineret» i en la part superior, per la «boixa» de la mola fixa collada en el seu setial. La rotació de l'eix, posava en funcionament la mola mòbil, aquesta tapada per la «riscla»; al seu damunt es col·locava la tremuja a on es tirava el gra, per mediació de l'«esclop» i del «batanell» que donava el seu fimbreg, i amb una entrada del gra graduable, es posava en funcionament.

La seva producció era molt reduïda, però si que és digne d'una explicació de la forma que es feia. El moliner havia de tenir els mitjans per recollir els sacs dels pagesos i tornar-los-hi, aquest transport no era altre que un bestiar mular, equipat amb unes alforges i cada animal portava una gran esquella per anunciar l'arribada al moliner.

Permeteu-me que us expliqui un cas real que va succeir al meu pare en una recollida. Passant l'animal per un caminet, de sobte es va parar, el pare des del darrera i sense observar el que havia passat, bastonada i endavant; l'animal creient la veu de manament s'encongí i donà una embranzida tot i anar carregat, donant un gran salt. Després la sorpresa del meu pare, en adonar-se compte que en el mig del camí hi havia un infant adormit. La reacció fou fatal dient-se «sóc més animal jo que no pas l'animal».

Com és natural les moles, requerien pel seu manteniment, que després d'unes hores de treball es piquessin el seu cos de «molent», igualant les entrades i sortides.

He de recalcar que per tota aquesta missió, la pedra mòbil, mitjançant una grua s'havia d'aixecar i tombar-la. Aquesta operació és molt natural que tingués grans dificultats i perill, jo us parlo d'una grua, que tindria molt que desitjar en el dia d'avui.

Com que les circumstàncies per fer aquesta feina eren molt crítiques, explicaré un fet. Primer he de dir-vos que el patró dels moliners és Sant Martí, el dia 11 de novembre, i precisament en aquesta diada va succeir aquest fet. Per una creença religiosa, aquesta diada es respectava i coincidia amb una gran fira a Amer i el meu avi tenia el costum d'anar a fira per celebrar la festa. Un any en tornar-ne va trobar la mola picada i va dir: —«La muntaré i ja la tindrà a punt per demà», en girar la pedra, sigui per les dificultats que això comportava, o perquè era Sant Martí la mola es va partir. Sortosament no va haver-hi danys personals, però si de materials; d'aquesta feta mai més no s'ha tocat res de res en aquesta diada.

Podem dir que en aquella època s'empraven molt poc els pesos, solament s'usaven les mesures, la seva unitat la quarta, equivalent a uns 60 kgs. tret de la civada que en tenia 40, les altres mesures utilitzades eren el quartà, el vuità, el mesuró i el mig mesuró.

Pel treball de moldre, es cobrava molt poc en diner, ja que es feia en espècies; per mesurar hi havia dos tipus de llosses, una de petita que s'utilitzava pels grans més pesants i la més gran pels més lleugers. Aquí hi podem relacionar aquella frase tant popular que diu «Avui sí que el moliner m'ha llossat fort».

Permeteu-me que relacioni un fet curiós dintre la molturació. Una vegada un pagès esperava la molla i com és natural, se li va treure la part corresponent del treball de molturació, però el pagès, molt espavilat, en veure que el moliner estava distret en el seu treball, agafà la senalla juntament amb el gra i la

va tirar de nou a la tremuja. El meu pare en adonar-se que el gènere havia desaparegut i estava de nou dins la tremuja, no va dir res, solament agafà la llossa i de nou tornà a treure la seva part, el pagès esparverat diu: —«Noi em penso que t'has equivocat». El pare li va contestar:

—«Escolteu: voleu dir que el treball de llossar dues vegades no val alguna cosa?»

D'aquí endavant la nostra convivència pren una nova formació. Citats per «Don» Manuel Bonmatí, fundador de la colònia, mostrà el seu interès perquè el molí del Llor de Bonmatí, fos portat per aquesta família com a treball propi pagant un lloguer, perquè fins aquell moment el Sr. Manuel l'explotava pel seu compte. Arribaren a un acord en les condicions econòmiques incloint-hi les altres clàusules. La família Pigem accepta la petició del propietari traslladant-se a Bonmatí en una data de l'any 1912.

Tal com he parlat del cost econòmic, permeteu-me que us recalqui la realitat d'aquest import: era un total de 300 duros l'any, equivalent més o menys a un duro cada dia laborable. Parlem de l'any 12 i llavors es cobrava per sac o quatera a 1 peseta el blat panificable i 75 cèntims la resta, això vol dir que s'havia de moldre unes sis quarteres per a recompensar l'import de l'arrendament. Veritablement no era cap regal pel temps que estem parlant.

El molí del Llor estava qualificat com a «molí fariner». Això vol dir que deixant a part els tres jocs de moles, la resta estava inclòs com una indústria farinera.

La seva forma d'organització i treball era la següent: en primer lloc he de recalcar que en ser a primers de segle tenia la seva importància. Quan el pagès entrava la molla, el moliner suscrivía un talonari per triplicat a on s'anotava nom i població, el pes de la molla, classe de gènere, nombre de sacs, el seu import i la data d'entrada i recollida. En un apartat del taló és relacionava la forma de lliurament: els quilos de farina de primera com a panificable, les despulles classificades amb 2.ª, 3.ª, 4.ª i la resta inclòia les «garbelles» que eren les deixalles del blat i finalment la merma que dintre les normes reglamentàries existia. La suma era el total de la molla. Un taló es lliurava al pagès com a resguard, l'altre es posava encaixat en una llauqueta per penjar-la al sac com orientació de la seva molturació.

En el procés de molturació del blat panificable, és imprescindible la seva neteja, però molt més en aquell temps en que els pagesos recollien el blat en condicions molt crítiques en no tenir altres possibilitats.

La neteja consistia a passar-lo per cinc màquines: garbell espolsador, carro pedrer, «triavesses», espuntadora i respalladora; finalment se li donava el seu grau d'humitat i es deixava reposar. Seguint el seu procés s'introduïa a la mola i en sortia farina integral, i en passar per torns de grans dimensions se la convertia en farina panificable i les despulles, pel seu número. He de remarcar que el seu recorregut s'efectuava per mitjà d'elevadors i bisenfins.

Com heu pogut veure el sistema de molturació és molt senzillament explicat, però les seves qualitats sí que requereixen una experiència. Com a professional que em sento, vull acabar dient que no és igual aixafar blat que fer farina. La farina ha de ser fina però viva perquè ha de seguir el seu procés.

JOSEP PIGEM ROCA
Bonmatí, desembre/89

Quatre passos

PRIMAVERA

Heus aquí l'arbre de la vida...
Un nou brot espurneja...
És un somriure d'infant,
una novella esperança.
Tendra rebroll...
eixit de la puresa,
net d'egoïsmes,
eixit d'enyoraments.
Ha nascut i viurà...
confiat,
sense problemes,
protegit per l'escalf de l'amor més pur.
Creixerà
i es farà fort...
una flor més,
no importa el color,
n'hi ha tantes arreu del món!

ESTIU

El petit brot
s'ha fet branquell florit...
verd encara,
vol tornar-se un cimbal;
fuig de les ombres
de les branques espesses
que li amaguen el sol.
Ja no és infant...
fuig de la foscor,
cerca la llum...
la troba
i a voltes l'enlluerna.

A vegades,
una obaga trista l'envaeix,
un arbre massa satisfet
li ha fet ombra amb malícia.
Té somnis...
Busca l'amor...
el troba,
no és perfecte com ell vol;
ho sap...
on és l'amor perfecte aquí a la terra?
Té força,
intel·ligència...
no obstant avança poc...
hi ha massa branca madura,
tan madura,
que els seus fruits ja estan podrits.
Ell vol tenir la fruita bona...

TARDOR

L'escalf ha perdut força...
La branca es va assecant,
perd la verdor,
ni tan sols pot amagar el tebi sol.
Ja no és un jove,
les seves forces minven...
És la fulla groguenca
que, marcida per l'embat del temps,
cau,
bufada pel vent de l'egoïsmes,
i, ja en terra,
amb l'alè petit,
és trepitjada per un peu massa ben calçat.

HIVERN

La branca ja és buscall...
per res no serveix,
si no és per un foc humil.
Pobre vellesa!
la fredor l'envolta per tots costats.
I pensar que fa cent d'anys,
a mitja nit,
eixí un somriure d'infant,
estel de salvació,
d'amor, de pau i de justícia...
Avui també és Nadal...
platxeris,
festes,
rialles de molts,
cafits de tot.
Mentrestant no gaire lluny,
algú plora...
tothom sap perquè,
ningú no sent els seus plors.
Malgrat tot,
mentre els passos branden defallits,
l'esperit veu una llum
que s'apropa molt de pressa...
tarda tant!
és l'últim tren
que passa per la darrera estació
el tren de l'esperança...

CASIMIR PLA i ROCA
Anglès, desembre/89

El raconet d'en Pons

Si, ja tinc el meu raconet en «L'AMIC», però ara em veig un xic embrollat per a posar-hi quelcom d'interès, perquè un home que ha passat tota la seva joventut a pagès, difícilment podrà expressar-se com hom voldria.

En principi explicaré una petita anècdota d'un company guanyat en les trobades de Bonmatí, en Josep Carreres, que a l'edat de seixanta anys es posa a estudiar música i aconsegueix tocar la flauta travessera.

En la trobada d'enguany, em demanà la música de la sardana «Bonmatí 1896» ja que «Retrobament» el tenia molt ben estudiat:

Amb tot el goig li vaig enviar tot allò que em demanava i al cap de pocs dies m'escriu donant-me les gràcies. Em promet que l'estudiarà i acaba dient-me, que és més important la voluntat que no pas el saber. Gràcies amic Josep, perquè per a mi ets un gran músic.

Amics de Bonmatí, també la trobada d'aquest any 1989, va ser molt emotiva. Recordo l'homenatge a «Don» Manuel Bonmatí, amb l'església vella plena de gom a gom, amb els diferents parlaments, tots ells tant emotius. Amb el cant del «Retrobament», amb la lletra tant adient que fa reviure temps molt enyorats. També està en la meua ment com aquella senyora als seus més de 90 anys, va descobrir la placa amb el rostre del Fundador.

Recordo també el bon dinar amb gran animació, bon menjar i força gatzara. La tarda... per a mi inoblidable, amb la bonica actuació de sardanes a la plaça, inclòs el «Retrobament» i l'estrena de «Bonmatí 1896», magníficament interpretades per la cobla Miramar.

De lluny un hom pot albirar que aquest és el país de la sardana.

Res més: Adéu-siau i gràcies a tots per la vostra amistat.



JAUME PONS JUFRE
Manlleu, desembre/89

Un vell monestir

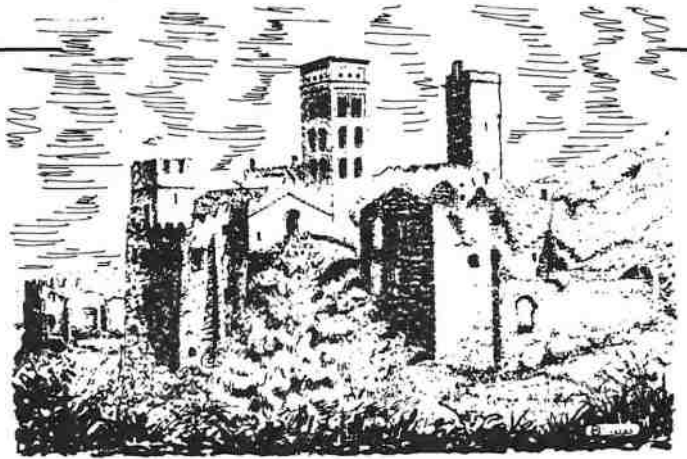
Una vegada més he estat al monestir de Sant Pere de Rodes. Últimament sempre que l'atzar em porta en algun lloc que per una raó o altra mereix el meu interès, poso una especial atenció en saborejar-lo visualment i endur-me'n una imatge íntima, el màxim de clara i precisa arrapada al cervell per allò que, a la vida, no si pot ser dues vegades.

Actualment a l'històric conjunt es treballa en la seva restauració. Les obres que s'hi fan són lentes i requereixen quantitats fabuloses de diners. Difícilment s'arribarà a tornar-li el seu antic esplendor. Em sembla que tot i la feina que si faci quedarà com una ruïna consolidada i prou. Obres com aquestes sorgides segles passats només s'entén que fossin possibles per la senzilla raó que llavors el factor temps potser no tenia valor. Ara corren altres vents.

Desitgem i confiem que les nostres institucions oficials dedicaran una especial atenció a aquest Monestir i que, temps a venir, com a mínim, deixi de ser, amb perdó sigui dit, una vergonya pel país, que tingui vida pròpia i sigui un fet la seva consolidació tan material com espiritual.

Sant Pere de Rodes fou, les seves ruïnes són encara, una joia que reflecteix el passat de la nostra terra.

Val la pena potenciar els treballs per recuperar el màxim possible, amb dignitat, la monumentalitat arquitectònica i històrica del meravellós conjunt. Dignificar aquest monestir és un repte per Catalunya.



El Monestir de Sant Pere de Rodes.

*Des de Sant Pere de Rodes
aquest matí assolellat,
he girat la pensa enrere
intuint el seu passat.
Les ruïnes fan tristesa,
tota vida s'ha esfumat.
Jorns de glòria oblidant-se,
tot és ara soledat.*

*Emmudides les campanes...
allà al fons la immensa mar.*

ERDISI
La Celler, desembre/89

Agraïment

Al seu dia vaig acabar la lectura de «LA SEGONA OPORTUNITAT». El seu autor, en Francesc Ventura i Siqués, va tenir la gentilesa d'escriure-hi una senzilla i agraïda dedicatòria esperant que, una vegada llegit, li comentí. Ho faig a través del present «L'AMIC».

El seu llibre, Sr. Ventura, m'ha agradat moltíssim. En moltes de les seves pàgines he vist, d'esquitllentes, reflectida la meva pròpia vida. Les calamitats de la postguerra, la lluita per obrir-nos camí enmig de la indiferència de la majoria, el flagell de la fam, la vida militar estúpida, mortificadora, negativa, els anys i anys de treball per obrir un nou horitzó i tirar endavant dignament la família i, finalment, quan la vida semblava voler somriu-re'm, la greu sotragada coronària amb la temuda intervenció a cor obert que m'ha deixat baldat per sempre. Són, en conjunt, vivències que es complementen com dues gotes d'aigua del mateix raig. Vet ací, també la meva «segona oportunitat».

Globalment, doncs, el llibre podria ser igualment el «meu» llibre, amb profundes matisacions, és clar. Hi ha detalls i certes contingències que, obviament, no.

Vostè, Sr. Ventura, està fet de millor fusta; la seva formació intel·lectual i ferma voluntat de caràcter donen cent voltes a la meva minsa personalitat.

Dels tres llibres que he llegit d'aquest autor, amb el qual solament he parlat dues vegades i que m'honora considerant-me un amic, aquest és el que més m'ha convençut, el que més impacte m'ha causat. Sempre he sentit una probada debilitat pels llibres de memòries i aquest ho és des de la pri-

mera a l'última pàgina, escrit en un estil senzill, planer, directe; amarg, a vegades, d'altres impregnat d'una subtil tendresa que certament m'ha deixat un impacte especial i un regust interior de lector agraït i reconegut.

Quan parla de Besalú, veig el meu Bonmatí; quan es desfa en elogis de la seva mare, instintivament recordo la bondat innata de la meva. Quan treballant de manobre sofreix per quatre rals, em veig trontollant a les bastides dels ponts de la riera d'Osor i del Ter allà al Pasteral amb la gaveta de morter al cap. Finalment, aquelles angoixes i enyors de l'estada a la UVI que li recorden hores amargues i desesperants, m'identifiquen plenament amb ell per haver passat per igual experiència.

El llibre es tanca amb el retorn a casa amb el seu fill Xicu al volant de l'automòbil. Jo vaig experimentar les mateixes emocions amb el meu fill Albert conduint el seu OPEL. Són moments que només pot entendre'ls qui els ha viscut. Vet ací un llibre escrit amb el cor i que solament en copsarem el seu real valor, em sembla, els qui en la lectura sapiquem posar-hi no solament la vista sinó també el propi cor.

Moltes gràcies i agraït senyor Ventura.

ISIDRE CASADEVALL
La Celler, desembre/89

Fa cinquanta anys...

El passat mes de setembre en ocasió de la visita del company i ex-alumne Pere Jané, ja fos per la influència de les terres volcàniques de la ciutat d'Olot o per els suaus paisatges de la nostra estimada comarca, la imaginació va tenir motiu per galopar novament cap als anys de la nostra infantesa, adolescència i joventut.

Durant la seva estada entre nosaltres, rememorant circumstàncies i fets, es va repetir infinitat de vegades la frase «FA CINQUANTA ANYS QUE...»

Sí, companys, FA CINQUANTA ANYS QUE TENÍEM DOTZE, QUINZE, DIVUIT ANYS... deien alguns.

En aquell temps es pot dir que estàvem tot just sortint de l'ou. Totes ens ponien. Ens passàvem setmanes, mesos i anys sense cap problemàtica important. Estàvem carregats d'il·lusions i fantasies. Tot era glòria. Amb prou feines intuíem res de les penalitats que la vida ens podia reservar. Solament vàiem perspectives enriquidores. Tots o almenys la gran majoria, pensàvem més en les noies, prou boniques i falagueres que hi havia al nostre entorn, que no pas en altres coses. En els amors que desitjàvem fruit, desconeixent que potser més tard es frustrarien, que no pas escoltar amb atenció els consells dels nostres pares o venerables avis, que vivien una vellesa resplendent, creadora, neta, joiosa i lliure. Ells s'escarressaven a recordar-nos que ben aviat seriem homes i que seria qüestió de treballar o de tenir alguna ocupació i que pel dit motiu, era precis preparar-nos per l'esdevenidor. Que ja començava a ser hora de mirar cap al futur. Però la nostra quimera, era gaudir al màxim, jugar i fixar-nos més en aquella o aquelles encisadores noietes, que secretament admiràvem tant, que no pas estudiar o organitzar el nostre avenir. No ens inquietava gaire la possible incertesa de l'endemà immediat. Ni ens aclaparaven les cabòries ni els probables maldecaps que ens podien esperar. Només somniàvem amb utopies, ja que renunciar, d'antuvi, sempre és difícil.

Amb l'escolta atenta de la seva esposa, seguíem recordant passats episodis amb en Pere.

FA CINQUANTA ANYS QUE TENÍEM ONZE, CATORZE, DISSET ANYS!!, deien altres....

Aleshores ens miràvem la vida amb ironia, àdhuc amb sarcasme, el temps no comptava, ni èrem conscients que s'aniria escolant irremeiablement. Teníem diverses aficions, el futbol, la pesca, la natació o caçar ocells. D'altres de forma desmenjada començaven a ajudar als pares, perquè la càrrega no els fos tant pesada. Pocs però tenien clar el que serien o volien ésser quan fossin grans. No obstant i això els seus familiars intentaven ensinistrar-los en coses concretes. Alguns companys, ja sia pel seu compte, o per la valuosa ajuda dels mestres, es disposaven a aprofundir en la instrucció o assimilació d'un ofici, feina determinada o estudis més avançats. Però ben pocs tenien la més petita idea del que ens podia caure a sobre en aquests cinquanta anys transcorreguts. Vivíem feliçment als núvols, sense especular que algun dia hauríem de cercar llum en la grisor de la vida.

Encuriosits per les paraules dels forans, diferents companys seguíem bombardejant en Jané amb preguntes sobre esdeveniments passats i presents.

FA CINQUANTA ANYS QUE TENÍEM DEU, TRETZE, SETZE ANYS!! deia amb veu baixa alguna noieta....

Llavors hi havia bastants menys mitjans econòmics per poder estudiar carrera, com poden fer ara. Afortunadament vàrem tenir uns mestres fabulosos que ens ensenyaren tot i més del que ells sabien i que amb paciència ens inculcaren els trets més fonamentals per poder assolir una cultura molt

acceptable pel temps en què ens tocà viure, i amb un nivell escolar molt similar per a tots els alumnes. Aquest va ser el nostre bagatge més important, per afrontar amb certes garanties, les dificultats pròpies de la lluita per l'existència, procurant enfilar-nos per assolir la fita somniada.

Altrament, FA CINQUANTA ANYS QUE TENÍEM DE VUIT A DIVUIT ANYS!!!, li recordàvem al retrobat company Pere, en escoltar embadalits esdeveniments de la seva novel·lada i atzarosa vida....

Llavors, la majoria encara freqüentàvem l'escola, d'altres ja havien estrenat la primera feina. No podíem passar nos hores repapats davant el televisor, perquè com moltes altres coses, no existia. Però tots anhelàvem fer grans coses! Sovint somnis inassolibles.

Com a mínim desitjàvem ser feliços i fer els possibles per guanyar-nos bé la vida.

No ens adonàvem de la realitat humana que no sempre és angèlica, ja que és feta de realitzacions i fracassos, de generositats i de mesquineses.

Celebrem amb joia aquests CINQUANTA ANYS transcorreguts amb penes i fatigs. Segur que no sempre han estat de color rosa. Festegem amb alegria haver pogut arribar a aquestes altures en que la vellesa es un regal de la vida, que hem d'assumir honrosament. Maldem per recuperar les vides no suficientment viscudes. I no ens encaparrarem si les coses no han sortit com en un principi estaven planejades o si els entrebancs han estat superiors al que esperàvem. Ara ens toca tranquil·litzar els recelosos fills o néts, perquè suspenguin judicis apressats. Ens va passant l'època de grans aspiracions, encara que també tinguem. I probablement més nobles, si molt convé.

Considerem que igual que en les competicions, el principal no és guanyar, sinó participar-hi. I reflexionem solament en els bons moments viscuts i, perquè no!, en els molt millors que encara ens podem esperar... i confiar que surti una droga o un medicament meravellós per combatre el turment degeneratiu de la senectut, en que les defenses es van afeblint. En realitat, segurament que quasi tots necessitem pastilles per funcionar mitjanament, com si carreguéssim les piles que es van esgotant, car el cos cada vegada es més vulnerable.

Aquestes i moltes més consideracions, ens férem durant aquells dies del setembre passat, rodejant el matrimoni Jané i rememorant afers, problemes i qüestions del mig segle passat.

Però, què carai!

SÍ; FA CINQUANTA ANYS QUE TENÍEM LA MENT I EL COR BEN JOVES...!!!! Ara, i després d'evocar les vicissituds per tots amb més o menys intensitat durant aquest llarg període, també podem intentar, amb aquests permanents testimonis d'amistat i de tendresa que es palesa entre els ex-alumnes, acompanyants, amics i coneguts, d'allargar el màxim la present felicitat, per més que en algun moment ens traïcionin els sentiments i se'ns humitegin els ulls.

Ens agradaria que en Jané i la seva esposa, s'emportessin cap a terres colombianes un bon record del seu enyorat poble i dels molts amics que hi van deixar, escampats arreu, amb la seguretat que tots pensarem entranyablement en la seva visita, que esperem es repeteixi.

JOSEP COSTA i TORRENT

Anglès-Desembre/89

Tossuda incapacitació

Encara és fosc quan ens hem llevat. L'esmorzar frugal, com tenim per costum, no ens ha entretingut gaire. Gairebé amb pressa hem sortit amb el Citroën i hem enfilat la carretera en direcció al bosc; volíem ser els primers en arribar-hi, cosa que jo no veia gaire clar; és clar que el sol encara no havia sortit del tot i estàvem entre les dues clarors del matí.

Pel camí vorejant els pantans, en un d'ells hem vist sobre una petita roca enmig de l'aigua, un bernat pescaire; esperava pacientment la seva pitança. Jo no n'havia vist mai cap al natural, i m'ha fet il·lusió de veure'l. Ens hem aturat per a contemplar-lo. La nostra fita era més enllà: El bosc.

El bosc que en aquesta època ens dóna plaer perquè ens facilita cultivar una afició que compartim infinitat d'éssers humans. És una adicció sana de la qual és molt difícil despendre's. Anar a buscar bolets!

El nostre Citroën remuga fort tot pujant la pista forestal, ja sabem que aquests cotxes les pujades les enfilen amb una certa protesta; amb tot, però, continua sortejant tota classe de terrenys i es porta molt bé.

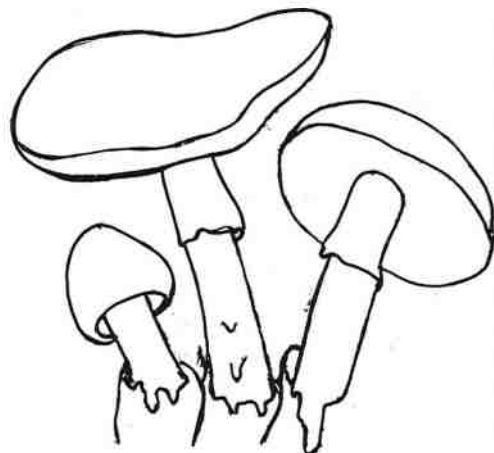
En arribar a les estribacions de la cara nord del Montsec, hem vist que ni de bon tros érem pas els primers. Renoi que matinera és la gent! Hi havia cotxes parats a tots els racons, gairebé si la grandiositat dels boscos no ens hagués animat a pensar que hi havia espai per a tots, n'hi havia per entornar-se'n.

Quan hem arribat al lloc en què acostumem cada any a parar-nos, per sort hem tingut lloc i hem baixat. Cistell, ganyet i gorra al cap amb la visera abaixada a fi d'esquivar el sol, ens hem disgregat en l'entrellat del bosc amb la vista afinada, i la bandera de l'esperança ben alta.

Jo que no desdeixo davant dels boscos per molt emmaranyats que siguin, em poso per llocs inversemblants que ho son tant que crec que ni els bolets no s'atreveixen a sortir-hi. Amunt i avall jo vaig fent la meva, unes vegades arrossegant el cul per terra, d'altres el meu emplaçament em situa en la posició d'un soldat quan fa l'exercici de cos a terra. No hi fa res, jo, endavant. Ara sota els boixos, ara remenant la brossa on veig un bony que diuen que normalment a sota segurament hi ha un bolet. No n'he trobat mai cap. Això sí, moltes vegades em quedo mirant la pedra que he descolgat i penso que té un color molt bonic. En altres ocasions el cor em fa un salt i quasi no m'ho crec. Un bolet!! El poso al cistell i penso que si persevero, potser li trobaré algun company. El temps passa i això no s'esdevé puix el company del bolet es fa esperar.

Em decideixo canviar de zona. Allà veig un grup de roures que tenen bona pinta, no tinc res a dir de l'aspecte dels roures, però a sota les seves copes jo continuo afegint exemples mentals a la meva col·lecció de pedres. Per fi, més avall, uns pins em donen la sensació que satisfaran la meva bona voluntat de trobar algun pinetell o rovelló i qui sap si en trobaré un bon erol. Ho provo amb renovada il·lusió. Aquest sector, però, te força dificultats, és molt agrest no obstant això no em fa desdir. Aquí sembla que no hi ha passat ningú. Després de passar per sobre unes branques seques de pins tallats, de posar el peu en fals i caure de cul, el que em preocupa és que el meu cistell no se'n vagi en orris i preferixo perdre l'equilibri que no pas el solitari bolet entre la brossa.

Me'n surto com puc, amb Déu i ajut. M'aixeco agafant-me a tots els boixos que se m'ofereixen per ajudar-me. Després d'uns esforços importantíssims me'n surto. Una vegada incorporada m'adono que uns passos més enllà, en mig



dels brucs, hi ha dos boletaires menjant una poma en silenci. Faig uns passos cap a ells, els dono el bon dia i veig que porten els cistells curulls dels esquius rovellons i pinetells. Tiro endavant pensant que anava equivocada i que allí sí que ja m'havien passat davant, amb tot, però, el bosc es gran i encara tinc temps per que se'm giri la sort. Endavant Magda, em dic! no pot ser que no en trobis; aquí n'hi ha. Afino bé la vista, els meus cinc sentits estan ben concentrats, de sobte entre una pileta de fulles apareix l'ansiat rovelló. L'agafo gairebé amb una delicadesa angelicat. És molt bonic i sembla que no té estadants. El poso amb delicadesa al costat del seu company. Ja veig que això s'anima. Faig un parell de passes i rellescol sobre un tou de molsa que m'acull de grat o per força. M'aixeco amb els treballs de sempre, pensant que no és just que costi tant d'aixecar-me, mentre que per caure, faig gala d'una lleugeresa gairebé juvenil. És una descompensació injusta.

Tot el cistell continua allotjant els dos bolets, però la llàstima és que no hi puc posar el que he esclafat en la meva rellescada.

Amb heroica tossuderia continuo la meva busca. Algun en vaig trobant, però encara que la meva sogra em deia; «al rovelló busca-li el companyó», jo faig el que puc i quan en trobo un no deixo els contorns sense assegurar-me que el companyó no hi és. La meva reflexió es que això devia ésser abans. Ara ja no hi ha solidaritat ni hi ha res. El món vegetal deu seguir els canvis de la societat.

Les hores van passant, i quan per fi me'n vaig cap al cotxe per trobar-nos amb en Joan m'hi encamino esperançada de que ell n'haurà portat força de bolets. Així és, en efecte, la meva aportació faria perdre les ganes al més optimista. Ell supleix les meves mancances amb escriure. Som un matrimoni i, en el camí de la vida, ho hem fet sempre així, allà on no arriba l'un, hi ha arribat l'altre.

Amb tot, jo continuaré anant al bosc sense afluixar, mentre les forces no em faltin jo faré el meu paper. Jo sóc una gran buscadora de bolets; però no en sóc trobadora, aquesta és la meva missió i la compliré amb tot l'afany.

MAGADA GRAU LLACH de BOADA
Lleida, desembre/89

No anem a l'hora

És una frase que en llarg de la vida l'hem sentit pronunciar i a fe que l'he arribat a creure i a creure-hi, i és que quan una cosa no marxa com cal solem dir tot sil.labejant-la «No anem a l'ho-ra». I és ben cert perquè els diaris del dissabte dia 23 de setembre d'enguany, tots, sense excepció posaven un títol que deia: «Aquest diumenge —referint-se a l'endemà— tindrà 25 hores per raó del canvi d'horari».

Fa molts anys, potser durant la guerra civil espanyola, va inventar-se un sistema que consistia en avançar durant uns mesos una hora els rellotges. Els governants responsables en cada època han seguit aquesta tossuderia i actualment encara la serveix. Diu que l'estalvi energètic és de 10.000 milions de pessetes per aprofitament de llum solar. Si ho diuen és possible que sigui veritat malgrat que en la nostra economia familiar no en notem pas cap milió.

Quan va començar aquesta norma, no assegur-ho si fou en els anys 30, recordo que vaig viure el desgavell que això va suposar. Un dels principals va ser la no acceptació de la idea per part de la pagesia: ells molt tradicionalistes i conservadors i, perquè no dir-ho, també un xic marrans es van resistir al nou mètode i en qualsevol conversa o tracte que s'hagués de fer esment l'horari, ja la teníem armada «De l'hora nova o de l'hora vella?»

En els pobles s'acceptava més puix les indústries i el tren eren els que marcaven el ritme, i si ens deien que era necessari per la guerra, doncs endavant. Però igual que aquell malalt que no vol «caldo» —doncs... ara dues tasses, que vol dir avançar-ne una altra. Llavors ja arribava allò de: «L'hora vella, l'hora nova i l'hora del mig! Quin «cacao» Déu meu!

En acabar-se la guerra el nou govern va considerar que allò era un disbarat i ben aviat va dir «Volverán a ponerse en marcha los relojes y tendrán como base la hora solar, ya que el sistema no es propio de una nación civilizada». Sí, sí, ja, ja! No van pas tardar gaires mesos a dictar una nova ordre i apa! avançar altre cop els rellotges dues hores.

Els pagesos no volien pas entendre de cap manera tal innovació i segueixen posant-s'hi de cul.

Eren moltes les masies de Sant Julià, Vilanna i Constantins a l'entorn de Bonmatí i Anglès que tenien algun familiar que treballava aquí o allà. Deien que als animals per adonar-los el menjar no hi entenien pas d'hores noves i els signes dels pagesos continuaven essent: les campanes que anunciaven el migdia i el toc d'oració, els esbufegats xiulets del tren que avisava del seu pas i de les seves arribades, els rellotges de sol, i quan la climatologia hi ajudava, el «tut» d'Anglès.

Recent finida la guerra mundial les fàbriques tèxtils de Bonmatí treballaven nou hores (una d'extraordinària) i els americans com que estaven mancats de roba asseguraven el subministrament de pa si a canvi se'ls proveïa de roba o fil per a teixir-la. Què va passar? Doncs apa, una hora més perquè els americans ens donessin un rossegó de pa.

La jornada a ca l'Armengol era de vuit hores, de les cinc del matí a dos quarts de dues (temps per esmorzar inclòs). I bé, una d'extra i una pels americans sumaven deu hores. Per tant el començament de la jornada era a les tres de la matinada. Com que els rellotges en portaven dues d'avançades de l'hora solar, l'obrer basant-se en l'hora natural començava a la una. I no s'acaba aquí, perquè hi havia unes persones que necessitaven una hora de camí per a traslladar-se al seu lloc de treball. Llavors resultava que aquesta gent havia d'aixecar-se, respecte a l'hora oficial a les dotze. Quantes vegades quan ells s'aixecaven la resta de la família se n'anava a dormir! No és pas d'estranyar que les aspiadores ja no sabien si el que donava voltes era la «davanadora» de l'aspi o la «nòria» de les fires de Girona. És segur que els que dictaven les lleis es passaven el dia asseguts en un despatx i no s'havien aixecat mai del llit a les cinc del matí. En tot cas aquesta hora la coneixien només perquè era l'hora d'anar-se'n a dormir.

Les confusions en l'horari sovintejaven en tots els àmbits, però en cap com el de pagès.

En una ocasió un poblet de les nostres comarques va editar un programa d'actes de la festa major i en l'horari hi posava.

A les 11 hores nostres, que seran les 12 vostres: Ofici.....

A les 12 hores nostres, que serà la 1 vostra: Sardanes.....

A les 4 de la tarda nostres, que seran les 5 vostres: Ball....

Amb tal observació resava la resta del programa fins al fi de la festa. Un dels programes va arribar a les mans del governador civil, el qual va enviar un comunicat a la comissió de festes que deia:

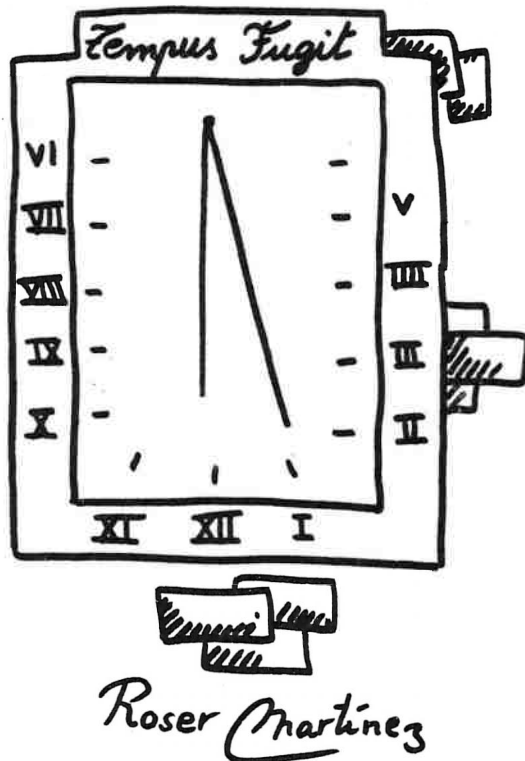
«Enterada esta autoridad del programa editado con motivo de la fiesta mayor y considerando que de hora oficial solo hay una, este gobierno civil ha decidido imponer a esta comisión una sanción equivalente en mil pesetas que son vuestras, pero que una vez hechas efectivas serán nuestras».

En fi podríem dir-ne moltes coses d'aquest canvi d'horari, però sense por d'equivocar-nos diem que: NO ANEM A L'HORA. Si s'efectués un plebiscit per variar l'horari, segur que es guanyaria per majoria absoluta.

Els mateixos diaris del dia 23 afegeixen que dintre d'uns mesos la comunitat europea decidirà si en els propers anys es continuarà amb aquesta pràctica d'avançar l'hora a l'estiu, després d'algunes protestes que han sorgit en els últims temps en denunciar-se que modificava els hàbits de dormir dels ciutadans.

Que Déu escolti aquests «protestants», que asseguraria que no són d'aquells que comencen a treballar a les deu del matí i encara no han esmorzat.

Un ciri a Sant Nin i Sant Non si la comunitat europea aconseguix que tots anem a l'hora.



Els rellotges de sol no han seguit mai els dictats governatius

BENET VALENTÍ GUITART
Bonmatí, desembre/89

El Sr. Martí Costal

De petit, pel fet de moure'm habitualment en l'ambient ferroviari, vaig conèixer amb més o menys profunditat — es fa difícil parlar de ningú amb una total rotunditat — el senyor Martí Costal i Calvó, cap d'estació de Bonmatí-Vilanna fins a la seva jubilació.

Al llarg dels anys vaig tenir el plaer de mantenir amb ell una positiva i franca amistat, tan de menut com ja de gran per afinitats professionals. Sempre va semblar-me una persona d'exquisida cordialitat, senzill i molt trempat, qualitats que, en conjunt, li proporcionaren una popularitat i bonhomia inqüestionables. Professionalment fou un cap d'estació pacient i comprensiu en el tractament amb el públic; no vaig veure'l mai violentat amb ningú, de caràcter i moviments més aviat pausats, lents, com lenta era la seva escriptura, però, això sí, d'una total correcció gramatical i cal·ligrafia perfecta, neta i entenedora al màxim. Però el senyor Costal era quelcom més que el cap d'estació. Tenia també els seus «hobbys» com per exemple el de la pesca amb canya, que per la seva singularitat i peculiar manera de ser encara li accentuà més aquella faceta de popularitat abans esmentada. Del riu Ter, en les seves contrades bonmatinenques, en coneixia tots els racons i pesqueres més adients per la pràctica de la seva màxima afecció. Recordo que la primera canya decent que vaig tenir va proporcionar-me-la ell, una canya senzilleta però certament ben aparellada. Com tofs els pescadors que s'aprecien el senyor Costal també tenia les seves anècdotes «pescarils», però jo, en aquestes breus línies tracto solament de fer una simple semblança en record d'aquell home afable i cordial, per tan m'excuso d'explicar-ne cap.

Un altre passatemps seu i també de la seva senyora, era l'aviram, concretament les gallines, fins i tot em sembla recordar haver-li vist sobre la taula del despatx algun llibre tractat d'avicultura. De dies tenia les gallines a la part de baix de l'estació, a flor de riu, i a la vesprada es recollien mitjançant una llarga i ascendent passarel·la coberta amb filat al joquer que es trobava davant dels «wàters» de la mateixa estació, per tant a la primera planta de l'edifici. Veure des del pont la corrua d'aviram pujant i baixant per la passarel·la era tot un espectacle i ben curiós. Com que les gal·linàcies eren de plomatges vius i variats semblava talment una desfilada de models.

A part, el senyor Martí Costal fou també un bon i excel·lent jugador de manilla, joc que sembla que dominava a bastament. Recordo amb goig i certa nostàlgia aquelles aferissades partides que bo i esperant l'arribada de l'últim tren correu amb destí a Girona, feien en Llorenç; perruquer de senyores, en Buch que regentava la carteria i aquell senyor Artur mestre nacional, llavors, a Bonmatí. Era tan l'interès



El tren d'Olot al seu pas per l'estació de Bonmatí, on tenia l'activitat el Sr. Costal.

que posaven en les partides, només per l'honor i el plaer d'haver guanyat, que alguna vegada, el tren entrava a les vies de l'estació i ells encara remataven l'última jugada.

Al llarg dels anys vaig mantenir-hi moltíssimes converses i, cosa curiosa, mai m'anomenà pel meu nom; per ell vaig ser sempre, el mateix de marrec que de gran, en «Sir» no sé si com a diminutiu del propi nom, per simpatia o, simplement per fer-me partícip d'una sinceritat i confiança que sempre vaig respectar i agrair.

És evident que no tracto ara d'escriure la seva biografia, una tasca que requeriria molt més atenció i coneixements que òbviament no tinc; ara, podria estendre'm amb més singularitats i afinitats d'aquell senyor Costal però, com acabo de dir, aquí només intento amb certa brevetat deixar constància a través de les pàgines de «L'AMIC» del pas per l'estació de Bonmatí d'un home molt carismàtic i apreciat d'entre aquell floreig d'homes que ompliren uns anys de la vida del nostre benvolgut poble.

Jo el recordo així: una persona discreta i de tracte senzill i amable que sempre sabé mostrar-se a l'altura de les circumstàncies, el mateix convivia amb professionals. Tot ha passat avall.

En jubilar-se fixà amb la seva família la residència a la veïna població de Sarrià de Ter. Ell no podia allunyar-se massa de les voreres del riu, potser per allò de la pesca, sabeu? Allà va morir. Que descansi en pau.

Com a punt final permeteu-me aquest breu epigrama:

*SI EN PERE EN FOU EL MOSSO
EN MARTÍ N'ERA EL SENYOR.
EL PRIMER FOU EL MEU PARE:
EL SEGON, EL CAP D'ESTACIÓ.*

ISIDRE CASADEVALL
La Cellera, desembre/89

Un prec

*Sant Isidre llaurador,
VÓS que sou el meu patró
doneu-me sempre la mà
i no em deixeu estimbar
per camins de perdició.*

*Molt em temo haureu fet tard
per guarir-me el mal sofer,
mes si res no hi podeu fer
al cel porteu-me de dret.*

*No tinc pressa, certament,
i quan arribi el moment
passem de llarg per Madrid
qual patronatge serveu.*

M'estimo més l'INFINIT

ERDISI
La Cellera, desembre/89

Quotidianitat bonmatinenca

Estava al llit amb grip, i ja sia per la febre o per els llargs dies enmalaltit, en un moment donat va passar pel meu pensament com una pel·lícula rànica, la vida o seqüències de les vint-i-quatre hores d'un dia qualsevol al Bonmatí de fa aproximadament cinquanta o cinquanta-cinc anys, sense que el possible film precisés l'època ni la data exacta. Eren com petits retalls del viure quotidià d'abans, fruïnt del record, en no poder gaudir de ser-hi present:

Cap a les quatre de la matinada, o potser deu minuts abans, el poble es deixondia i començava el seu caminar diari. Es capten al carrer els primers passos amb sorolls i xerrola somorta dels homes de can Torras que criden els seus companys per començar a treballar a la fàbrica de paper, per iniciar un dels tres torns de vuit hores i que alternaven setmanalment.

Aproximadament a dos quart de cinc o a les cinc del matí, quan el cel ja insinua l'alba i les primeres llums comencen a pimpellejar per les cases, molta gent ja estava desperta en escoltar les dues diferents formes de sonar les campanes de les fàbriques, la nova i la vella de filatures Casacuberta, amb la seva característica manera de convocar els treballadors i recordar-los que s'acosta l'hora d'encetar la seva jornada laboral. En aquella hora, els matins eren clars i el cel blau pressagiava un bon dia.

A la nostra edat, no era pas massa molèstia sentir aquest brogit, ja que no sempre ens despertàvem i quan això succeïa, tornàvem a enroscar-nos tot seguit amb el llençol, sense gaires problemes. Després d'haver estudiat i jugat (més l'últim que el primer), durant tot el dia anterior, cap a les vuit o un quart de nou, els nostres pares tenien certes dificultats per treure'ns l'esgotament i la mandra i per espavilar-nos una mica, malgrat la claror cegadora que penetrava a la nostra cambra. Pensem que llavors, no ens podíem pas desvetllar amb un bany reconfortant o una bona dutxa. Curiosament molts de nosaltres, uns anys més tard, també començarem el nostre primer treball retribuït a l'albada de cada dia, i a la tarda solem completar la jornada al col·legi.

Altres treballadors d'empreses més petites, com la serradora Padrosa, fusters, ebenistes, paletes o jornalers, solien començar cap a les vuit del matí, fent el que en podríem dir el torn central. Exceptuant altres activitats com per exemple les agrícoles o els transports,

que encetaven el treball a trenc d'alba i plegaven quan podien.

Les dones o les noies de les fàbriques de filats, sortien a dos quarts de nou per refer-se amb un ràpid i suculent esmorzar. Ho feien diligentment per preparar o enllestir els més o menys ufanosos i feliços fills o germans tocant-dans com sempre, per anar al col·legi i assegurar-se que anaven prou polits i endreçats, i al mateix temps comprovar que s'havien acabat el desdèjuni. Després, cap al col·legi falta gent! Sovint amb espadnyes velles o foradades. Nois i noies que més tard intentarien recollir els fruits que els nostres mestres, sabien fer granar després de força anys de sembrar llavors.

De tornada a l'escola, amb la dèria de jugar, no tenien ni temps d'adonarse dels rosers que florien, ni dels arbres que feien ombra, ni dels ocells que volaven, ni del sol que queia amorosament damunt la plaça com una carícia per els vellets que s'hi arreceraven.

Així cadascú amb el seu tarannà, es pot dir que a Bonmatí, ja tot començava a rutllar. Tothom havia enfilat les seves activitats i la riquesa quotidiana esclatava amb força.

A mig matí, els escolars tenien esbarjo. Les noies es quedaven a la plaça amb els seus tradicionals jocs. Els nois tots arrengrats, solien dirigir-se al camp de futbol vora el riu, on farien un disputat partit sota un sol espaterrant, mentre assaborien un tros de pa amb xocolata. El senyor mestre feia d'àrbitre, en els dos aspectes, de fer respectar les regles del joc i posar ordre si els ànims s'encrespaven excessivament. D'aquests encontres, en sortien els futurs jugadors del primer equip del Bonmatí F.C. Moltes vegades els senyors P. Torrent i F. Tura s'ho estaven mirant des dels terrenys de la fàbrica de paper, ja que ells feien horari d'oficines i la feina els permetia aquest petit esplai. Alguns nois es quedaven a jugar a «saco» a la propera paret de l'escola, amb perill per algun vidre pròxim, i per les persones que estaven vagavejant per la plaça.

En aquesta hora del matí, poc moviment hi havia a la Colònia, fora de les dones que feien la compra i algun ocasional viatger per agafar el tren.

Però cap al migdia la cosa era diferent. Hi havia força bullit a la plaça i carrers, puix que es feia el canvi de torn a la paperera. Plegaven els operaris de les seves ocupacions per anar a dinar i també els estudiants feien el seu xiva-

rri, mentre tot saltant i jugant anaven cap a la seva casa per menjar i tornar-hi a la tarda. En sortir de classe, els nois corrien com una niuada de ratolins en ser-los descobert l'amagatall. Al vespre aquests, anaven a joc quan després de jugar una estona, començaven a lluir els estels al firmament.

Les filatures començaven el segon torn a dos quarts de dues, i eren cridats igualment per les dues campanes de cada fàbrica, que també es feien sentir en les hores d'esmorzar i de sopar.

Després de dinar, era freqüent veure alguns joves, anar cap a l'estació del ferrocarril per esperar l'arribada del tren i fer una mica el badoc tot repassant les maniobres de la deixada o enganxada de vagons. Era una de les distraccions molt habituals que es tornava a repetir al captard, quan el sol encara il·luminava la càlida tarda. Sempre era una atracció el feixuc i entranyable tren de vapor que va jugar un paper prou important en el desenvolupament de la Garrotxa, la Selva i el Gironès. Encara que les males llengües deien que marxava quan volia i tornava quan podia, el cert és que ens feu un gros servei, en una època que no hi havia gaires altres mitjans de comunicació. Endemés els xiuets de la locomotora servien a tothom com a senyals horàries.

Els camions de can Pelegrí, passaven per la plaça per anar a les factories, per tant hi havia poca circulació pels carrers, i el soroll era escàs. Podia haver-hi algun carro descarregant bocois de vi a cal Flequer o a can Surroca, procedents de Girona. També fortuïtament el xiscler d'algun esmolet que les nostres mares aprofitaven per tenir al dia les seves eines de cuina o estisores. Potser alguna gitana alterava la tranquil·litat de les llars, amb la seva persistent verbotat per intentar vendre cistells, paneres, roba o puntes. També es podia sentir ocasionalment la corneta d'algun draipaire per avisar la compra de papers, ampolles i pells de conill.

El fet de treballar la gent a torns, els permetia tenir unes hores lliures, però que no es podien pas destinar al descans, ja que sempre hi havia algun hort que esperava ser cultivat. A la tardor, la gent arplegava llenya per l'hivern que s'acostava, i també quasi tothom anava al bosc a recollir bolets, que en els nostres temps substituïa sovint el bistec de carn que solia anar escàs. No obstant aquests petits avantatges, junt amb els galliners per la cria d'aviram i conills, feia que, malgrat que els salaris

fossin un xic migrats, les famílies tenien sempre quelcom per menjar i escalfar-se, ajudant a l'economia domèstica. Era realment encoratjador veure l'afany amb què cuidaven els seus horts, acuradament treballats, que semblaven jardinetes. En general la gent estava predisposada a valorar les coses petites i humils, aparentment insignificants, amb amor al recolliment. Tothom es coneixia prou bé, per saber de quin peu coïxaven, i la vida solia transcórrer plàcidament i sense sorpreses, intentant treballar i viure en harmonia. Crec que era un poble emprenedor i valerós, de dones i homes arrelats al terròs.

Pocs homes es podien permetre el luxe d'anar al cafè en els dies feiners, per manca de temps i també de diners. La majoria ho feien els diumenges i alguns els dissabtes al vespre a ca l'Esteve o can Surroca per fruit de la manilla i discutir la jugada amb els amics després del treball escarrassat de tota la setmana.

En les vesprades, els joves amb edat de festejar, intentaven voltejar la noia o noies de les seves preferències, probablement amb més voluntat que èxit, ja que aquestes coses no eren gaire ben vistes. Així passaven els dies sense pena ni glòria, desconeixent els atractius forans.

Les dones els dies de festa, una vegada complert el servei religiós, aprofitaven per rentar al safareig públic, cosir, planxar, arregar llenya, herba pels conills, treure la pols, o posar papers nous a les lleixes de la cuina o l'armari del menjador. Si els sobrava temps, a la tarda jugaven una partida de brisca al carrer o simplement feien petar la xerrada amb les veïnes. No es llegia gaire, per no dir gens. Poques famílies tenien el diari. No hi havia mitjans ni temps. No obstant això la botiga per les dones i la barberia i el cafè per als homes, eren com la redacció d'un periòdic.

Molt diferent de les famílies actuals en què es cuina amb el gas butà, s'escalfen amb carbó mineral, gas-oil o elèctricament, i les dones renten amb màquina automàtica i no hi ha necessitat d'anar a omplir el càntir i la galleda a la font, per falta d'aigua corrent en algun carrer, com llavors passava.

Els vespres i bastant d'hora, tot quedava en silenci, puix que la majoria de gent havien de matinar i la falta de comoditat i distraccions a la llar, feia que fos precis anar a dormir bastant d'hora. I els nens i nenes amb més motiu encara, després de fer els deures o d'anar a «conferència». A l'hivern la mare ja ens havia escalfat el llit, amb un

rajol o pedra calenta per als peus, o un «burro» que era una estructura de fusta en forma de trineu amb brases sobre una xapa metàl·lica al mig. Les noies més grans, potser tenien temps de pensar en aquell noi de la seva preferència, i els pares i els avis descansaven per rescabalar-se d'una fatigosa jornada, en espera del següent dia, que haviat tornaria a començar, i que no seria molt diferent de l'anterior, apurant com sempre tots els mitjans per aportar llur esforç pel benestar de la família. Les mares s'haurien de llevar ben de jorn, per trescar fermament, sense temps per entretenir-se a «trencar nous» per les botigues o amb les amigues. Qualsevol d'elles hauria fet moneda falsa per aconhortar el fills i la família entera.

Els dies de l'estiu els nois es capbussaven a les aigües del Ter i prenién el sol en la petita platja que es formava prop del camp de futbol davant per davant de Vilanna. Les noies se n'abstienien (almenys de dia) perquè tampoc era massa ben vist. Els joves i els menys joves esperaven la pròxima Festa Major o la d'algun poblet veí per anar per caminets de carro que es van fent més estrets fins arribar a algun gran pendís ombrós d'herba fresca, amb àlbers i pollancre que arriben fins a la font d'aigua cristal·lina o van al riu. I després d'un bon berenar i d'una ballada de sardanes, marxar quan l'hora ja és baixa i el sol s'ensorra darrera les teulades de les cases. A punt de caure la nit feien bromes amb companys i amb les noies, en els camins de tornada, mentre el cel comença a estrellar-se, sentint encara el ventet amb olor de riu, de sardanes i de joia, discutint o pensant projectes, gairebé mai realitzables, o que potser sortirien com els de la lletera de la falla.

La Colònia Bonmatí era, com és ara, eminentment industrial, voltat de

petites i mitjanes pagesies, en què les noies i dones de les masies aprofitaven també per treballar a les fàbriques.

A excepció d'alguns botiguer, o càrrecs importants de les indústries, era difícil trobar persones que poguessin gaudir del plaer del passeig. Sempre estaven atrafegats i amb el temps just per atendre les seves obligacions laborals o casolanes. Però en general la vida era tranquil·la i agradable dintre les limitacions pròpies del poble i de cada cas particular. Maldecaps i preocupacions no en faltaven, com sempre ha passat, però la majoria de gent tenien més o menys ingressos, en estar ocupats en una o més feines. Les distraccions eren força escasses, poca cosa més que el futbol i la pesca, al poble, i ball o cinema a Anglès per als joves. I la gent gran s'esbafaven al cafè o a l'hort i en pocs casos mercat dels dissabtes a Girona o diumenge el matí a Anglès. En general, ben poca cosa. Per als més petits de la casa, cada any l'il·lusió renovada dels Reis i sobretot de les Fires de Girona, on era obligat obtenir un obsequi per petit que fos, els quals havien de durar tot l'any. (I llavors els anys tardaven molt de passar!).

S'ha acabat la pel·lícula, amb una impressió global a grans trets del que fou la vida d'un dia qualsevol a Bonmatí, però com que la «cinta» és vella, és possible que no tot s'hagi pogut veure clarament. Àdhuc pot ser incompleta amb confuses nebulositats i amb alguns talls, però ja sigui més o menys nítida, llarga o íntegra, espero que als nascuts a l'escalf d'aquest poble com a mi mateix, ens hagi fet reviure encara que amb moltes mancances, una diada qualsevulla de la nostra infantesa, desitjant que els actuals bonmatinencs hagin heretat el temps dels seus antecessors.

PERE MOTJER
Manlleu, desembre/89



Acte d'homenatge

Parlament efectuat per Alfons M.ª Bonmatí, nét del fundador en l'acte d'homenatge a D. Manuel, el dia 4 de juny passat.

*Senyor Alcalde,
Senyores i senyors:*

Quan fa un parell de mesos la Comissió Organitzadora d'aquesta trobada, va tenir l'amabilitat de comunicar-nos-ho, ens va demanar que en arribar a aquest punt volien que un membre de la família Bonmatí digués unes paraules.

M'han triat a mi perquè reuneixo una doble condició: Sóc membre de la família Bonmatí i al mateix temps, he nascut a Bonmatí.

Com a membre de la família Bonmatí i en nom de tota ella, vull donar les gràcies a tots els que han contribuït a fer possible aquesta gran festa: al senyor Alcalde, mossens, a tantes col.laboradores que han guarnit l'església tan meravellósament bé, a tots el que sou aquí i amb la vostra presència doneu relleu a aquest acte, però molt especialment, a la Comissió Organitzadora que ho ha preparat tot tant bé i amb tanta il.lusió.

Lògicament no vaig conèixer personalment l'avi Manuel, però n'he sentit parlar molt. N'hi ha d'altres que podrien explicar-nos detalls i anècdotes de la seva vida millor que jo. El que jo vull transmetre és la meva impressió personal de D. Manuel. Penso que va ser un home bo, amb molta personalitat i molta empena; que no es va contentar en conrear les seves terres, com fora el normal, sinó que va ser capaç, ell sol sense cap altre mena d'ajut de plantar una llavor molt especial. Una llavor que va arrelar molt fort a la terra, i va ser capaç de resistir els aiguats, els esdeveniments del país i el pas del temps. Va créixer, es va fer gran, va progressar i en les seves branques va donar acolliment a gent d'altres indrets. Senzillament era la llavor d'un poble. Per aquest fet crec que es mereix aquest record.

Però a més, com a fill de Bonmatí, n'estic molt content i orgullós d'aquest homenatge perquè representa, quan portem quasi cent anys d'història al darrera, que hem

arribat a la majoria d'edat. Quan un poble busca les seves arrels, troba la seva identitat i demostra que ja és madur.

Crec que a partir d'avui tots som una mica més important, perquè d'una manera o altra, tots pertanyem a aquest petit gran poble de Bonmatí.

En nom de la família, moltes gràcies.

Parlament efectuat per Ignasi Bonmatí Berenguer, nét del Fundador en l'acte de germanor d'ex-alumnes, celebrat el dia 4 de juny d'enguany.

Fa uns moments, en Jaume Galí ens ha presentat tot un ventall de possibilitats que poden donar sentit a aquestes trobades.

Jo n'he seleccionat una.

Per a mi el dia d'avui porta en el seu sí una gran lliçó de la qual tots podem aprendre.

En aquest mateix escenari hem sentit dir moltes vegades que la fe és capaç de moure les muntanyes. Jo diria avui, que també l'amistat i la germanor tenen una força semblant i és capaç d'apropar als homes, de fer les distàncies més curtes, i fins i tot, de fer caure aquestes petites tanques que moltes vegades posem al voltant dels nostres cors. Aquesta és la gran lliçó que, amb el vostre exemple, ens doneu en el dia d'avui.

Jo us encoratgeria a seguir per aquest camí perquè aquesta amistat i germanor és la que us manté units, la que us dona il.lusió i força, la que us fa mantenir la rauxa de la joventut junt amb el seny de l'experiència o, en paraules del poeta, combina «la saviesa de tornar a ser infants, amb la riquesa de tot el món a dintre».

En el meu nom personal i en el de tota la família, a tots vosaltres, ex-alumnes de les Escoles de Bonmatí, i molt especialment a la seva Junta i Comitè Organitzador, motor i ànima d'aquesta gran diada moltes gràcies!!



Recordances amb gent del nostre poble

Ja feia estona que els estels lluien en la negra nit que ho anava envaint tot. Cap remor no interrompia el silenci de la foscor. No obstant i això vaig tardar a dormir-me esperant que la son esbandís aquell estol d'impressions torbadores que durant el dia de la nostra festa de cada any, fa que la commoció produeixi estralls en molta gent. En la soledat del dormitori al final de la jornada, tenia por que es desfés l'encís dolcíssim de les hores passades al nostre poble. Així, hi vaig estar molta estona recordant coses succeïdes durant el dia: En l'església amb ennuecs d'emoció, en els homenatges amb variada florida verbal, en l'exel.lent dinar, en la ballada de sardanes a la plaça amb la disbauxa de «vells joves» i en l'agitat comiat de les companyes i amics. No crec que sigui agosarat afirmar que cada trobada sol ser com a mínim espectacular i triomfal.

Però no vull pas parlar de cap diada especial. Com molts sabeu, jo vaig incorporar-me més tard que la majoria a totes aquestes trobades d'ex-alumnes. M'agradaria resumir algunes coses de l'any 1987, encara que cada reunió anyal ajuda molt a remoure en el nostre interior records i sentiments quasi oblidats en la boscuria del temps.

Una conversa que pot semblar banal, l'observació d'un lloc, d'un paisatge, d'una coneixença, fan que sense voler, brollin amb abundància pensaments de fets esdevinguts en el paradís perdut de la infantesa. Vénen a la memòria sense ordre ni concert, barrejats els moments benaurats amb altres de melangiosos, i molts d'ells de poca magnitud, però que inesperadament tornen a viure per obra i gràcia de la imaginació, encara que sorgeixen saltejats en el temps, sense cap ordre cronològic.

Sovint, parlant o mirant alguna persona o contemplant l'entorn del poble, podem refer moments viscuts, ja siguin de la infantesa o de l'adolescència. També el fet de viure allunyada del poble de naixença, potser fa que a aquestes evocacions els doni més significació de la necessària. Costa oblidar el meu primer aplegament amb les amigues i companys, que em causà un fort impacte emocional. Algunes cares i noms se'm feien difícils de recordar, ja que me'ls imaginava encara de quan érem petits, i tots havíem canviat força...

Del col.legi, lògicament podria dir moltes coses. Totes i tots els nostres mestres varen deixar una mica d'ells mateixos perquè nosaltres ens n'aprofitéssim.

Un company em comentava, tot dinant, les lectures per perfeccionar el català que els feia el Sr. Ballesta, sobre epopeies germàniques de la Selva Negra, referent a ninfes i nibelungs. Poemes bellíssims situats a l'antigor, narrant llegendes de dracs i de tresors amagats.

Vénen a la memòria temps llunyans, quan els diumenges a la tarda, anàvem amb els pares a berenar a «Can Llorà» a menjar pa moreno de pagès acabat de fer per la casa



Els germans Garangou l'any 1926, d'esquerra a dreta: En Josep M. (E.P.R.), en Fèlix i en Lluís.

i els menuts hi afegíem avellanes o xocolata, i els grans pernil, botifarra o truita amb el corresponent porró de vi natural sense mixtificacions. I mentre els pares solien fer alguna partida de cartes, nosaltres jugàvem fins cansar-nos, tot respirant bones flaires de farigola i romaní, passant així una tarda divertida, sana i agradable.

Em plau retreure en aquest escrit la Festa de la Puríssima a Bonmatí. Mirant el poble de lluny, es contemplava com un raïm de punts brillants, a conseqüència dels fanalets amb la seva candela encesa que hi havia en totes les finestres de les cases dels carrers, pampalluguejant entre la foscor.

També alguns records sentimentals... Nois i noies que varen quedar lluny... Malalties i defuncions de familiars, coneguts i amistats. Moments feliços i alegres i d'altres dignes d'oblidar. De nois que de joves ens cridaven l'atenció i que en més o menys fortuna, intentaven acostar-se per mantenir escadusseres converses.

En aquella per mi, primera reunió diferents grups de companys amarien diverses tertúlies, i, després de dinar, alguns parlaven dels horts ben cultivats, d'altres havien sortit per darrera la nau i donaren una ullada a la casa de l'antic molí de farina, i, junts recordàrem els pares de companys nostres, ja sia en el molí, en la paperera, en les filatures, central elèctrica o en la serradora que abans hi havia per allà a prop. Admiràrem l'alta i esbelta xemeneia que encara s'aguanta dreta desafiant l'equilibri, no obstant les transformacions que s'han fet al seu voltant, quedant com a símbol d'una pretèrita època eminentment industrial del nostre poble.

Algun amic va sortir a parlar d'avellaners i tot seguit un altre ens va recordar la masia de «Can Sidro» on la seva mare anava les tardes a collir avellanes després del treball de la fàbrica i que el fill solia anar-hi al captard per tornar amb ella i que mentre esperava, estava jugant pel dessota de dites plantes, on els mosquits brunzien dalerosos per clavar el fiblot en la seva tendra pell. Li van venir a la memòria altres dones que també hi anaven, i d'entre elles principalment una que es veia bastant més gran que les altres, que era «la vella Artigas», amb un caràcter molt obert i sempre alegre, que cantava sovint cançons antigues de llegendes i rondalles de dames i cavallers de segles passats, que ella devia haver après dels seus avis i besavis, i que segur que ara haurien fet les delícies de molts cantautors de la Nova Cançó, per afegir-les als seus repertoris.

Les fotografies que hi havia exposades en la nau, donaren motiu per pensar amb recança en les amigues, amics i familiars allunyats o difunts, tot memoritzant la nostra joventut.

Abans o després del dinar, en les rotllanes de conversació que es solen formar, es recorden anècdotes viscudes que provoquen melangia i a voltes rialles de satisfacció.

Passant d'un grup a d'altres, les converses giren sobre diversos temes, desgranant records dels nostres pisos o cases. Algú fa menció de les petites i fosques cuines existents, amb la seva carbonera de carbó vegetal i que fabricaven els pares d'alguns ex-alumnes presents (i amb algun ensurt, més d'una nit en llevar-se per qualsevol motiu, perquè hi havia una gran corredissa d'escarbats negres per tota la cuina, com si fos la dispersió d'una processó en una dia de temporal).

I així vàrem anar refrescant la memòria, amb fites més o menys significatives, bo i esperant la pròxima reunió, en que tornarem a fruit de la companyia i conversa de tanta gent coneguda, revifant els moments passats amb les companyes i amics dels que els avatars del destí ens va separar durant uns quants anys. Perquè a despit d'algun mal pensament, tots portem a dintre del nostre cor, un xic o força d'amor cap al poble de Bonmatí en el qual hi vàrem néixer i viure.

GUADALUPE SOLÀ
Olot, desembre/89

BLOC 1990 MARAGALL

JUNY

10

**Diada de germanor
Bonmatí**

**VI.^a TROBADA
D'EX-ALUMNES**

Mossèn Angel, en el comiat de la V.^a Trobada del dia 4 de juny passat ens deia: «Aquest retrobament, que respira germanor, pau i joia, vol ser un record que ens convida reviure el passat». Són molt encertades aquestes paraules, ja que les nostres trobades tenen com a causa principal, de reviure any darrera any emocionades vivències.

Els diferents destins que la vida ens ha assignat, han fet que el desenvolupament laboral, familiar, econòmic i social, motiu que molts d'aquells vailets que lluien calces curtes, espadenyas de treneta i elàstics de fabricació casolana es trobin allunyats del nostre estimat Bonmatí.

Per aital motiu anticipem als companys d'ací, d'allà i de més enllà i a tots els simpatitzants de la nostra festa, que la VI.^a Trobada si a Déu plau serà el dia 10 de juny, i que l'estem encaminant perquè s'hi respiri, germanor, pau i joia en abundància.

L'AGRUPACIÓ

La jubilació

Avui m'he proposat fer una lleugera reflexió que englobi mig segle, ja que tota reflexió seriosa sobre el passat pot ésser útil, esperant que sereu prou indulgents amb les errades i prou comprensius quan les meves opinions no coincideixin amb les vostres.

Quan un bon dia, després de cinquanta anys ens tornem a trobar tots els amics, les condicions ja no són les mateixes que en aquella època llunyana en què cada un de nosaltres va iniciar el seu propi camí. Mentre en aquells moments estàvem en l'albada de la vida i teníem pràcticament tot un futur per davant ple d'il·lusions i projectes, avui tots tenim un passat. I, com diu molt bé l'himne de la trobada (si és veritat o és quimera que cinquanta anys enrera aquests nois de pell colrada fou mainada enjogassada) avui és ben veritat que molts d'aquells nois som gent jubilada.

Ara bé, a vegades, no trobem la paraula adient per referir-nos a la nostra situació actual, perquè a tots ens produeix cert malestar la idea de la vellesa, de fer-nos grans. Les paraules «vell» o «ancià» es refusen com si fossin dan-yoses, no ens agraden gens i ningú no vol ser vell, encara que paradoxalment tothom hi vol arribar. Aquesta sensació de disgust per tot el que representa la vellesa ve potenciada pel fet que ara, com mai, s'exalta la joventut i tot allò que no és jove sembla «carrossa» i «caduc». Cal convenir, de bon antuvi, que no hi ha res millor que la infantesa i la joventut, i per comprobar-ho és suficient una ràpida mirada retrospectiva! Qui de nosaltres no recorda amb enyorança aquells temps!, aquells jorns de vida escolar, el camp de pràctiques agrícoles, l'Estació Meteorològica que ens va regalar el Sr. Fontserè que aleshores era el Director de l'Observatori de la Generalitat de Catalunya i aquella impremta construïda pel meu germà, en Pepet, als tallers Sarassa de Girona, controlada i supervisada la seva construcció, cada dijous, pel nostre volgut mestre Sr. Ballesta que fou de gran ajuda per la naixença de «L'Amic», i, qui de vosaltres no s'emociona en recordar aquelles corregudes jugant a guàrdies i lladres per la pineda d'aquell bell Bonmatí.

Lluny de tot això, ara, molts formem part d'aquest col·lectiu de 6 milions de jubilats que té el nostre país, i crec sincerament que molts de vosaltres haureu passat, com jo, per moments d'una certa desorientació i recapitació en arribar el moment de passar de la vida professionalment activa a engrossar les files dels jubilats. En aquells moments jo vaig preguntar-me què havia de fer, jo no sóc partidari d'eufemismes i prefereixo dir les coses pel seu nom, per això us diré que a mi la jubilació no m'ha causat cap alegria, però sí que sento una certa satisfacció pel fet d'haver-hi arribat amb unes facultats físiques (malgrat el si no fos) bastant bones, la qual cosa em permet iniciar una nova etapa de la vida, amb tots els seus avantatges i inconvenients, amb els pros i els contres.

Per emprendre aquesta nova vida que s'obre amb la jubilació cada un de nosaltres compta amb un ampli ventall de possibilitats que van lligades als propis gustos de cada persona i també a una sèrie d'altres factors diversos com són: les possibilitats econòmiques, les activitats que es desenvolupen en la població o barri on viu etc.. Tenint en compte tot això m'he preguntat —Què em cal fer, doncs? Penso que

malgrat les limitacions que m'imposa l'edat he de procurar no oblidar mai que per la gent gran el millor és: poc llit, poc menjar i molt caminar, és a dir, fer una vida sana. Un cop establert això és necessari fer-nos a la idea que la jubilació no representa només decadència i vellesa sinó que també les coses bones com és la possibilitat de fer ara aquelles coses que sempre ens hauria agradat de fer, però que hem hagut d'anar deixant per manca de temps, ara disposarem de tot el temps que faci falta. Això sí, per poder aprofitar veritablement aquesta època de la vida i fer coses és necessari que els jubilats prenguin consciència com a col·lectiu que hem d'exigir aquelles condicions mínimes de vida digna que garanteix la Constitució, però que de vegades, malauradament, es passen per alt, és a dir, la suficiència econòmica dels ciutadans de la tercera edat, serveis socials adients, habitatge, cultura i lleure. Queda, doncs, clar que hem de lluitar pels nostres drets, però és també molt clar que hem d'imposar-nos a nosaltres mateixos una sèrie d'obligacions com, per exemple, no creure mai que amb la jubilació s'han acabat els projectes i les il·lusions, sinó que és el moment d'encertar-ne de nous, d'estar informats i al dia de tot allò que està passant al món, no caure en el defalliment i, ni per casualitat, pensar que ja no som útils per a res ja que això ens portaria conseqüències fatals tant físicament com psíquicament. La jubilació és un tros més del camí de la vida que cal saber portar de manera lleugera i eficaç i cal treballar tots junts perquè no manquin el benestar i les possibilitats d'ésser feliços.

I ara, per acabar, voldria tornar enrera en el temps, per recordar i fer-vos adonar que aquella educació que vàrem rebre dels nostres mestres, fa tants anys, ens ha estat útil no sols al llarg de la vida laboral, sinó també ara, perquè ens permet dedicar gran part d'aquest temps de lleure a la lectura i altres activitats intel·lectuals que no serien possibles sense gaudir d'un cert nivell cultural.

I no puc deixar de fer una lloança a les nostres trobades que són un estímul per la nostra amistat i per la continuació del nostre butlletí «L'Amic» on trobem bons records i ànims i forces per continuar seguint aquest camí on la fidelitat d'una joventut llunyana ha creuat, és a dir, teixit una amistat que no ha deixat d'estrènyer-se. «L'Amic» uneix els vells companys mitjançant els seus escrits i punts de vista i dona fe que hi ha una vellesa creadora i lliure que hem de fomentar, reconèixer i acceptar.

Res més, sinó sentir el clima d'aquest Nadal en què una vegada més, com cada any, «L'Amic» ens apropa els uns als altres i desitjar-vos a tots unes Bones Festes.

Fins la propera trobada i pròxim número de «L'Amic», si a Déu plau.

JOAQUIM VILA BANCELLS
Prat del Llobregat/89

Conversa amb l'alcalde (Josep Pibernat)

- Sr. Alcalde; ara que s'ha ultrapassat ja l'equador de la present legislatura municipal, ens podria resumir la vostra tasca al front del Municipi?

- Amb molt de gust: Abans que res, cal dir que aquest Consistori ha estat un continuador del primer que es formà, arrel de l'assoliment per part de Sant Julià del Llor i Bonmatí de la situació de municipi independent, i el que hem procurat ha estat anar seguint els objectius que ens havíem marcat a l'iniciar aquesta il.lusionada singladura del nou Ajuntament. Recordeu que jo, al fer-me càrrec de l'Alcaldia ja portava quatre anys de regidor, com també formaven part de la Corporació altres tres dels actuals companys. I així, durant l'actual mandat es finalitzaren les obres de la carretera de Bonmatí a Sant Julià i es començaren, i a hores d'ara estan pràcticament acabades, les obres de les xarxes d'aigua i clavegueram i la pavimentació del carrer Nou de Sant Julià, projectes aquests «heredats» de l'anterior equip.

- I com iniciatives d'aquest Consistori, heu fet alguna cosa?

- Evidentment que sí: la nova Casa de la Vila, avui ja en funcionament, instal.lada a l'immoble que fou residència de la direcció de l'antiga «fàbrica» i magatzems de la factoria i en els baixos del qual ja s'han començat a condicionar com a local polivalent per activitats culturals cara a la joventut i també per a la vellesa del poble, a més del dispensari mèdic.

Aquestes noves instal.lacions, a part del seu ús específic per a les activitats expressades, ens permeten deixar lliures els dos pisos annexos a les escoles públiques en els que portar-hi a cap tasques complementàries educatives del centre escolar; amb això podrem dir que amb un sol tret hauré matat dos pardals... i d'una manera indirecta s'haurà fet possible una ampliació del complex escolar, augmentant la seva cabuda i possibilitant una adequació d'espai que, pel que s'havia detectat a les esferes superiors del Departament d'Ensenyament, no era gens fàcil aconseguir d'una altra forma... almenys per un quant temps.

- Però, aquests equipaments, Casa de la Vila, Centre cultural, etc... no estava previst fer-los en els terrenys situats junt a la plaça Massana, qualificats com d'«equipaments»?

- Bé, encara que no existia un acord formal en aquest sentit, sí que l'esperit de l'Ajuntament era de situar aquests serveis en aquell lloc. Però l'ajuntament actual, en aquest cas, ha aplicat aquell refrany castellà que diu que «lo mejor es enemigo de lo bueno»; el que vull dir és que si bé la instal.lació en aquells terrenys de la Casa de la Vila i els altres serveis públics indicats es podia considerar la solució òptima, el cost per la compra dels terrenys (cal no oblidar que són de propietat particular) i la construcció dels edificis, representaven unes xifres que, durant molts anys, eren completament prohibitives per l'Ajuntament i, per aquestes causes, hem cregut que al presentar-se l'ocasió d'adquirir a un preu raonable i en unes condicions favorables la «casa del director» ens permetia tenir els serveis en un termini molt més curt i, ja ho veieu, ja hi som...

- I la situació d'aquests locals als que venim al.ludint, la considera la més idònia?

- Aquest és un punt que m'alegra que em pregunteu: naturalment, la cosa no ha estat buscada doncs s'ha adquirit l'edifici allà on es trobava, però la seva situació ens ha con-



gratulat a tots; el nucli original de Bonmatí tots sabem que fou la «Colònia», però la tendència centrífuga amb que s'ha anat desenvolupant el creixement del nostre poble, ha fet que tots els centres de caràcter públic s'anessin allunyant del sector antic; i així tenim que les escoles, el temple parroquial, les noves construccions, totes s'anaven col·locant cap els sectors Massana i Bon Dia, en perjudici de la «colònia». Ara, a l'ubicar-se la Casa de la Vila i els altres serveis que li faran companyia en el barri antic, estem segurs que, encara que sigui «de retruc», sense voler, es contribuirà a mantenir l'equilibri entre una i altra zona del nostre nucli. O sigui que també per aquest cantó ens en hem d'alegrar.

- Ja hem parlat del que s'ha fet o gairebé fet. I de nou, tenim alguna cosa en cartera?

- Doncs l'aprovació - de moment provisional però en aquests moments està a punt de ser-ho definitivament, per part del Consell Executiu de la Generalitat - del Pla Unificat d'Obres i Serveis de Catalunya pel trienni 1989-91, inclou el projecte de renovació total de les xarxes d'aigua, clavegueram, pavimentació i enllumenat del sector Massana i de la xarxa d'aigua del sector Bon Dia. Dintre de breus dies, en quan el PUOS. obtingui la sanció definitiva del Govern, s'iniciaran els tràmits per a la gestió i finançació d'aquesta important - pel seu volum i pel seu cost - actuació que tant convé per a la bona imatge d'uns sectors tant significatius dins el nostre Municipi.

També en el mateix Pla, s'hi inclou un important ajut per a les obres d'instal.lació dels diversos serveis que s'han de situar en el nou edifici municipal.

Finalment, s'ha aprovat el model d'escut del municipi, del que se'n donà un avanç durant les festes commemoratives del 22 de febrer d'enguany i que esperem poder-lo presentar oficialment a la mateixa data de l'any que ve i, també en base al mateix motiu heràldic, per l'Institut Català de Vexil·logia s'està preparant el model d'ensenyament municipal; veurem si en aquella mateixa data, la podem presentar en societat...

- Molt bé Sr. Alcalde, mercès per les seves informacions i li desitgem un bon encert per portar a bon port les millors iniciatives municipals.

Carta oberta als amics de Bonmatí

Benvolguts amics de Bonmatí, encara estic emocionat de la meua recent estada amb vosaltres, i són tantes les coses que voldria dir, que no sé ni per on començar. El més important i amb motiu d'allò que en dieu «la Mini Trobada», del 17 del mes de setembre proppassat, és que fou per a mi un esdeveniment inoblidable i un dels fets més importants que he experimentat personalment en la meua ja llarga i moguda vida de corre-móns.

La vostra cordial acollida i la franquesa i generositat de tots, m'incitaren a cavil·lar, i vai pensar que encara hi ha coses molt boniques en la vida, com són l'amistat i el record, lliure de prejudicis, quan es tracta d'amics de sempre. I el fet és més rellevant després de cinquanta anys.

El que importa, però, no és pas el meu cas personal, sinó tot el que heu fet tots plegats en mantenir viva l'Agrupació d'Ex-Alumnes de les Escoles de Bonmatí L'AMIC. Mantenir tants anys l'amistat i la germanor entre els bonmatinencs és una proesa digna de tots els elogis, que fa reconciliar la persona amb el gènere humà i més encara en una època en que veiem enfonsar-se els grans ideals i les ideologies amb les quals preteníem canviar la societat. És on es veu que la persona i les seves qualitats positives estableixen els valors humans més bàsics i necessaris si volem conservar l'esperança d'un món millor. I això és justament el que heu fet a Bonmatí!

Per millor valorar tot el mèrit del vostre esforç, cal anar enrer, i recordar que també el nostre poble i tots vosaltres, vareu ser protagonistes forçosos dels fets històrics que ensangrentaren el nostre país. Directe o indirectament, tots fórem arrossegats pels esdeveniments i en fórem també les víctimes, ja que a la llum de la història queda molt clar que no hi hagueren pas vencedors. Aquestes consideracions, donen un valor immens al clima de germanor i amistat que viviu tots plegats. Sens dubte que les trobades i la circulació de l'AMIC,

han estat els vehicles perfectes per mantenir la comunicació i aplegar la gent de Bonmatí. De tot cor felicito els iniciadors i els qui amb treball i constància n'han fet possible la continuïtat. Només sento no haver pogut participar-hi activament des del començament.

Retrobar els amics de la infància i de l'adolescència i recordar qualsevol fet d'aquells temps llunyans, és una satisfacció que no té preu i que amb res no es podria pagar. No és necessari esmentar els noms, ja que la llista podria ser llarga, i tots sou mereixedors del meu agraïment més profund i sincer.

Va impressionar-me la nova església de Bonmatí, que mereix una menció molt especial, ja que es surt de l'estil de construcció tradicional, per presentar un temple modern i a la vegada bonic i acollidor.

Finalment, i per no fer-me massa llarg, és impressionant i agradable veure com ni el temps ni els esdeveniments no han pogut canviar en res els sentiments i el caràcter natural de la gent de Bonmatí, que conserva la seva catalanitat i l'amor per la terra que representen, junt amb els pobles de totes les comarques, les arrels i la base natural de la nostra Catalunya mil·lenària.

He retornat ple de nostàlgia però pensant que vosaltres sou la prova vivent de la quantitat de coses que es podrien fer si tots els homes del món volguessin donar-se la mà..... Fins ben aviat!

PERE JANÉ PUIG
Bogotà (Colòmbia)
desembre 1989

Apunt

*Molts turistes, vinguts en gran estol,
estibats a la sorra de les platges,
jeien nus, de bocons, al bat del sol,
per colrar-se bescoll, esquena i natges.*

*«A mi, m'agrada el sol, però a l'hivern;
a l'estiu, em plau més l'ombra, la fresca,
perquè el sol, en ple estiu, és foc d'infern
per qui l'ha d'endurar tresca que tresca.*

*Qui com jo, és formiga de camp ras
i, de sol, se'n fa tips, si us plau per força,
s'estima més la gespa dels omars
que l'arena roent que et cou l'escorça».*

*Això deia un pagès de terra endins,
un dia que va anar a la Costa Brava,
veient com tanta gent, per gust, suava
i feia cas omís dels boscs de pins.*

IU BOHIGAS
Salt, desembre/89

«L'Amic», el nostre preat butlletí, curull de nostàlgies i records, amb els treballs dels ex-alumnes no mancats de senzillesa i humilitat, vol ser un missatger portador d'amor, pau i germanor.

Vol ser també un mitjà d'acostament entre dues trobades, com si es tractés d'un replà, on fem parada i represa envers el proper retrobament.

Amb tot i això, L'Amic, se'ns ha convertit en un constant pelegrí i vehicle que menarà il.lusió a molts racons on visqui un bonmatinenc que guardi estímul a les seves arrels.

Des de Bonmatí, la sisena edició de L'AMIC arribarà als següents indrets: Sabadell, Eivissa, Figueres, Bordils, Flaçà, Banyoles, Girona, Prat de Llobregat, Anglès, Bescanó, Calonge, Barcelona, Jaén, Vidreres, Salt, Vic, Campdevàdol, Maçanes, Lloret de Mar, Manlleu, Lleida, Sarrià de Ter, La Cellera de Ter, Allasac (França), Sant Julià del Llor, Dakar (Senegal), el Pasteral, Sant Martí de Llémèna, Sant Feliu de Guíxols, Blanes, Les Planes, Olot, Vilablareix, Riudaura, Vilanna, València, Trullàs, Pals, Osor i Gandia.



*BON NADAL i
FELIÇ ANY NOU*